AZTAG
JOURNAL ARMÉN. QUOTIDIEN
B. P. 587
BEYROUTH, Liban
Directeur - Propriétaire
HAIG BALIAN

ԲԱԺՆԵԳԻՆ
ՍՈՒՐԻՈ տար. 550, Վ.ԵՑԱՄՍԵԱՅ 300 Ս.Դ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄ. տրկ. 7, Վ.ԵՑԱՄՍԵԱՅ 4 տոլար

ԱԶԴԱԿ
ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ

ازتاك
جريدة سياسية ادبية اقتصادية حرة

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 15 ՕԳՈՍՏՈՍ 1933
ՁԵՌՔԷ ՀԱՏԸ 2.50 Ս.Դ.

Է. ՏԱՐԻ | Ամէն առաքում պէտք է ընել թերթիս Տնօրէնին հասցէին | Տնօրէն — Խմբագիր՝ ՀԱՅԿ ՊԱԼԵԱՆ | Չհրատարակուած ձեռագիրները չեն վերադարձուիր | Թիւ 114 (952)

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ

Գեղեցիկ ուրախութեան և զուարճութեանց հաւաքոյթները, հանդէսները՝ գոյութիւն են ունեցեր հին ժամանակներէն մինչեւ այսօր, բոլոր ազգերու և ժողովուրդներու կեանքին մէջ։

Մարդկութիւնը միշտ ալ կարիքն ու պահանջն է զգացեր ընկերութեան և հաւաքականութեան ոգեւորող, սրտապնդող և խանդավառող մթնոլորտին ու շունչին։

Զգեցէք մարդ — անհատը առանձին, իր իսկ ֆիզիքական և հոգեկան բնակավայրին ու մենութեանը մէջ։ Անիկա պիտի տառապի, պիտի տառապի ուժեղապէս, սաստիկօրէն, բարոյական տանջանքներով ու չարչարանքներով։ Անիկա բնականէն պէտք ունի անպայման իր նմանին, ընկերոջ մը, ազգականի մը և կամ բարեկամի մը, կարողանալ պարպելու համար անոնց՝ իր հոգի՛ն բովանդակ, իր ձանձրոյթի և յուսահատութեան լեցուած ակե՛րն ու աղբիւրնե՛րը ամբողջ։

Եւ կարծես, գիտակից այդ մարդկային խոր և ամենատարրական պահանջին, ժողովուրդներու, ամէն տեսակ ազգերու վերին պետերը, առաջնորդներն ու մտաւորականները՝ յատուկ օրեր ու տօներ են սահմանած հինէն ի վեր։

Այդ տօներն ու հանդէսները, միւս կողմէ, ազգային և հաւաքականութեան տեսակէտներով տուեր են հրաշալի արդիւնքներ։ Անոնք անհատները ի մի հաւաքելով, ստեղծեր են եղբայրական, համազգային և բարոյական անքակտելի կապեր ու շղթաներ։

Ո՛չ մէկ ժողովուրդ, գուցէ, չէ՛ ունեցած ա՛յնքան բազմապիսի և սիրուն տօներ ու հանդիսակատարութիւններ, ո՛րքան Հայոց ժողովուրդը։ Եւ, դարձեալ, ո՛չ մէկ ժողովուրդ չէ՛ դրած զանազանութիւն, տղուորութիւն ու բարձրութիւն իր հանդէսներուն մէջ, ո՛րքան մեր բնակիչները հայրենի, Հայաստան Աշխարհի։

Բաւ է, յիշել սոսկ մեր Հեթանոսական շրջանը։ Վանայ ծովը իր սքանչելի տեսարաններով, Հայկական Բարձրավանդակն ու Այրարատեան դաշտն ու Սիւնեաց աշխարհները իրենց անմոռանալի, չքնաղատեսիլ սարերով ու բարձունքներով, կը գեղեցկանային աւելի՛ և աւելի՛, երբոր Հայոց Թագաւորական բանակն ու Թագաւորը, Թագուհին և իշխանները, նախարարները մեծամեծ, նաև շինական ժողովուրդը Հայոց մեծաց, աշխարհախումբ, աշխարհագունդ, Թափօրներով, զոհերով ու նուէրներով և ուրախութեան երգ ու պարերով կը դիմէին դէպի՛ Հայաստանի երեք մեծ Աստուածներուն.— Վահագնի, Անահիտի և Աստղիկի տաճարներո՛ւն նուիրական և մարմարակերտ։

Այն ժամանակ մէջտեղ կուգային բոլոր Հայ աշխարհի ժողովուրդին՝ մտքի, մարմնի, մշակոյթի, սովորութիւններու և աւանդութեան տեսակ տեսակ թանկագին արժէքներն ու կարողութիւնները։ Հայոց այրուձին կը փորձէր հոն՝ իր մարմնական ճկունութիւնն ու քաջութիւնը, և բազմութիւնները հանդէս կուգային իրենց պարերով ու խաղերով և անմեղ զուարճութիւններով։

Յառաջ կը նետուէին դարձեալ մեր գողթան անմահ երգիչները և իրենց ոսկի քնարի լարերուն վրայ կը հնչեցնէին.

Հեծաւ արի արքան Արտաշէս ի սեաւն գեղեցիկ...

Տեղ ոսկի տեղար, ի փեսայութեան Արտաշէսի
Տեղայր մարգարիտ ի հարսնութեան Սաթենկան.

Ո՜ տայր ինձ զծուխ ծխանի եւ զառաւօտն Նաւասարդի
Զվազելն եղանց եւ զվազելն եղջերուաց...

Անցա՛ն այդ հին, բարի և փառաւոր ժամանակները։ Անցան ու մեռան անդարձ՝ բոլո՛րը, բոլո՛րը։ Բայց մնաց միշտ ժողովուրդն ու Հայրենիքը։ Մնացին դարձեալ նոյն երգերն ու պարերը, սովորութիւններն ու տօները, միայն՝ տարբեր ձեւերով և երեւոյթներով։ Մնաց ոգին, սի՛րտը ցեղին։

Քրիստոնէութիւնը եթէ ջնջեց անունները, անիկա չկրցաւ սակայն ոչնչացնել խորքը բոլոր այդ տօներուն ու տօնակատարութեանց։

Նաւասարդեան Վահագնի՛ նման գեղեցկագեղ տօներու տեղ՝ մենք ունինք այսօր Զատիկն ու Վարդավառը, Տեառնընդառաջն ու Աստուածածինը։ Եւ դեռ ուրիշներ։

Տարբեր էին այդ տօներն ու հանդէսները. երբ տարբեր էր մեր մեծ ժողովուրդը համաշխարհային պատերազմէն առաջ, մօտ տասն եւ ութ երկար տարիներ առաջ։

Կուգար Աստուածածինը և Հայոց աշխարհի հարսներն ու աղջիկները ա՛լ աւելի կը կարմրէին, կը գեղեցկանային և իրենց նախշուն զգեստներուն է՛ն սիրունը, փարթամն ու ճոխը կը հագնէին։ Հայ սարերու և դաշտերու կտրիճներուն սրտերը կը բաբախէին, կը մռնչէին որպէս առիւծներ անյաղթ և յաղթակուրծք։ Մեր ծերունի պապերն ու մամիկները ի տես այս քաղցր տօնական պատկերներուն, կ'երիտասարդանային և հին ու նոր անուշ վէպեր կը պատմէին։

Մեծ են այն ժողովուրդները, որոնք կը ձգտին հասնելու կեանքի ամենախորունկ իմաստներու, խորհուրդներուն ու երազներուն։ Որոնք՝ սրտագին և խանդավառ կարօտը կունենան ազատ և գեղեցիկ բարձունքներուն կատա՛րը բարձրանալու։

Ինչ խօսք, որ մեր ցեղը դարերու մէջէն և մինչև այսօր քալեր է այդ ճանապարհներով ու իտէալներով։ Անիկա եթէ երէկ կը պաշտէր Ոսկեածին, Ոսկեմայր Անահիտը՝ որպէս Բարութեան, Առաքինութեան, Մաքրութեան և Արգասաւորութեան Պաշտպանուհի, Տիրուհի, այսօր ալ կը պաշտէ իր Աստուածածինը, գթոտ, բարի, հեզահամբոյր և առաքինի։

Ինչպիսի՜ հաւատքով, սիրով, և ջերմաջերմ զգացումներով՝ հայ մայրերը կապուեր են Աստուածամօր։ Անոր ի՜նչ նուէրներ, աղօթքներ, և փափաքներ չեն նուիրած, ուղղած։ Որպէսզի իրենց արգանդները ըլլան մի՛շտ բեղմնաւոր, արգասաւոր եւ յղի, որպէսզի իրենց սիրասունները անոր նմանին՝ անոր պէս պայծառ, մաքուր, շնորհագեղ և բարի,— Հայոց աշխարհի մայրերը՝ իրենց ամբողջ հոգին, սիրտը, կեանքն են նուիրաբերած Աստուածածնայ ոսկեզօծ և խնկաբոյր խորանի՛ն ու պատկերի՛ն։

Կարելի է անվարան ընդունիլ, որ եթէ Հայոց մայրերը եղած են երկա՛ր ժամանակ և մինչև այսօր հաւատարիմ՝ իրենց տունի՛ն ու երդիքին, ամուսնական և ընտանեկան պատիւի՛ն ու նախանձախնդրութեան, եթէ անոնք մնացեր են միշտ առաքինազարդ և առաքինաշնորհ, եթէ անոնք անոր պէս եղեր են գեղեցիկ և արգասաբեր,— կը պարտին այդ բոլորը՝ Աստուածածնի, մի միայն Աստուածամօր։

Անոնք, իրաւունք ունէին ուրեմն այս տեսակէտով, տօնելու ա՛յնքան վսեմաշուք և փառաճոխ հանդէսներով, Մայր Աստուածածնայ նուիրակա՛ն տօնը։ Անոնք իրաւունք ունէին այդ օրը տանելու անոր՝ ծիծաղ ու համբոյր, բուռ բուռ ըեհան ծաղիկ ու թանկագին նուէրներ, խինդ, երգ, պար ու քաղցր երաժշտութիւն։

Կը կրկնենք, մենք կը պարտինք մեր այդ և այդպիսի տօներուն՝ շատ բան, շատ բան։ Մեր ազգային, կրօնական, հաւաքական կեանքը՝ իր ամբողջական և կատարեալ դրոշմով՝ անոնց իսկական արդիւնքն է։

Մեծ Ժամանակը, սակայն, անգամ մըն ալ այդ բոլորը սրբեց ու տարաւ։ Բայց, նորէն և այնպէս, մնաց մէկ բան, ժողովուրդը։ Չեն մեռած իսպառ, դարձեալ, մեր աւանդական տօներն ու հանդէսները։ Չեն մեռած, որովհետև կայ ինքը՝ ցեղը, որը պիտի դիմանայ դեռ դարերու, վասնզի, իր հոգին անսպառելի տենչն է ունեցեր միշտ, յանուն Գեղեցիկին, Բարիին, Ուժին, Բեղմնաւորութեան ու Քաջութեան։

ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Իմ համեստ կարծիքով երգը ինչպէս և ամէն արուեստ, պէտք է ներկայացնէ անհատականութիւն. ինչպէս որ դրամի դերասանը իր առանձնած դերը բոլորովին իւրացնելով ինքնուրոյն անհատականութիւն կը վերստեղծէ. ինչպէս որ նկարիչը իր գոյների, նկարչական ձևի և թեքնիքի տեսակներով կը ներկայացնէ իր ըմբռնումը, իր ճաշակը, մէկ խօսքով իր անհատականութիւնը, այնպէս էլ երգիչը (երգիչ ասելով ըմբռնում եմ ձայնի, արուեստի և թեքնիքի որոշ կատարելութիւն) իր երգով պէտք է ներկայացնէ ո՛չ միայն իր ձայնը, ո՛չ միայն իր երգած երգի բնոյթը, այլ և ամենից կարևոր իր անհատականութիւնը։

Այս ըմբռնումով իտալական օփէրայի արուեստը գծախառարար չի գտնւում այն բարձրութեան վրայ՝ որին հասած է Վիեննայի օփէրան։ Այստեղ անհատը, արուեստագէտը յարգուած է և իր օրինաւոր տեղն ունի, այն ինչ Իտալիայի մէջ արուեստագէտը երկրորդական տեղ է բռնում, կարեւորը նուագախմբի վարիչն է (direttore d'orchestra)։ Ուզում եմ որ դուք ինձ լաւ հասկնաք, ես այս խօսքերով չեմ ուզում վարկաբեկել իտալական օփէրայի արժէքը, ուր կան հազարաւոր և համաշխարհային համբաւ վայելող, իսկապէս սքանչելի ձայներ, բայց այդ ձայները գեղեցիկ են և հիացումի արժանի, իբրև ձայն. բայց իբրև մեկնողական (interpretatif) արուեստ, կամ ուրիշ խօսքով, իբրեւ ինքնուրոյն անհատականութիւն՝ շատ քիչ կ'արժեն։ Ահա այստեղ է որ իմ նկարագիրը, իմ արուեստի ըմբռնումը իմ ճաշակը կը բաժնուի ու կը հեռանայ օփէրայից, ու կը ձգտի աւելի թափով ու աւելի անկեղծ դէպի ազատ ու մաքուր արուեստը—երգահանդէս (concerto)։ Երգահանդէսի մէջ արուեստագէտը կը ներկայանայ ազատ ու անկախ իր ստեղծագործական կարողութիւնների անմիջական ու անկաշկանդ տպաւորութեամբ. այնտեղ չկան այլեւս maestroների ազդեցութիւնը, ճնշումը, չկան բեմական արուեստականութիւնը, որոնք յաճախ ծածկում են շատ պակասութիւններ ու օգնում ունկնդիրների երևակայութեան եւ տպաւորութեան։

Երգահանդէսի մէջ արուեստագէտը ներկայանում է ազատ ու անկեղծ, բոլորովին առանձին իր զգացումների աշխարհում. և դրա համար երբ լսում ենք երգահանդէսի մեներգող արուեստագէտներ, կարող ենք առանց սխալելու հասկնալ արուեստագէտի արուեստը, իր ճաշակը, իր մեկնողական կարողութիւնը, իր նուրբ զգայնութիւնը, իր խորութիւնը, իր գեղարուեստական թափանցողութիւնը (intuition) և երեւակայութիւնը. մի խօսքով բոլոր այն յատկանիշերը որոնցմով կարելի է գտնել իսկական արուեստագէտը։

Երգահանդէսի մէջ ունկնդիրները շատ քիչ կը սխալին, այն ինչ օփէրայի ապաւորութիւնը շատ խաբուսիկ է։

Ուրեմն ես գերադասում եմ երգահանդէսի արուեստը, որովհետև անկեղծ եմ իմ երգի մէջ և ուզում եմ ունենալ ազատութիւնն արտայայտուելու իմ ըմբռնած և զգացած ձևով. այն ինչ օփէրայի մէջ այդ անհնարին է, որովհետև կաշկանդուած է նուագախմբի վարիչ հեղինակութեամբ (պարզ է ոչ միշտ) պահանջի առջև. կարծես թէ նուագախմբի վարիչը լինի իսկական արուեստագէտը, իսկ երգիչները պարզ տիկնիկներ (poupée), մի բան որ ինձ խորապէս ցաւ ու զարմանք է պատճառել բոլոր արուեստագէտների փոխարէն։

Նախ քան որևիցէ կտոր երգելը երբ առաջին անգամ լսում եմ մեղեդին (melodia), ամենից առաջ պէտք է որ զգամ, յետոյ համոզուիմ, իւրացնեմ և յետոյ միայն երգեմ։ Ահա թէ ինչու համար անհրաժեշտ է և ինձ համար ազատութիւն և անմիջականութիւն։

Արուեստի ամէն ճիւղի մէջ ամենագեղեցիկը և արժէքաւորը անկեղծութիւնն է և անհատականութիւնը (personalité)։ Թէկուզ թոյլ, բայց լի անհատականութեամբ, և ոչ թէ ընդօրինակութիւն. այս վերջինը ինձ համար գեղարուեստական արժէքից զուրկ է։

Գալով մեր հայկական երգերի մասին, նախ պէտք է ասեմ որ մեր երգերը ունին առանձնայատուկ և գեղեցիկ տեղ միջազգային երաժշտութեան մէջ։ Հաւանաբար շատ աւելի մեծ արժէք պիտի ներկայացնէին եթէ չունենային միօրինակութիւն։ Այդ երգերի մէջ ուժեղ կերպով զգացւում է մեր ժողովուրդի վիշտը, յուսախաբ երազները և անմահ հոգին։ Մեզի, հայերուս համար պարզ է որ հայկական երգը միակ արտայայտիչն է հոգեկան վերապրումների, մանաւանդ հիմա երբ այդ երգերը ստեղծագործող ժողովուրդի մի մասը հայրենի հողի վրայ գոյութիւն չունի։

Մեր հայերից մի որոշ մաս միտում է ժխտել մեր հայկական երգերի անկեղծ միամիտ բայց միեւնոյն ժամանակ խորին արժէքը. պարզ է որ որոնք կամ զգայնութիւնից զուրկ են և կամ ուզում են բանգէտ ձևանալ...։

Գալով մեր Կոմիտասին պէտք է ասել որ նա իբրև ժողովուրդի հարազատ զաւակ առաջինն է եղած որ ըմբռնել է մեր ժողովուրդի հոգին և կարողացել է իրան երգի միջոցով հարազատ կերպով և գեղարուեստագէտի նրբութեամբ ներկայացնել հայ ժողովուրդի երգը։

Այս տեսակէտով նրա կատարած գործը արժանի է հիացմունքի և երախտագիտութեան։ Նա իր այս աշխատանքով նոր ուղի բացեց մեր երաժշտական աշխարհի համար...։

ՏԻԿ. ԼԻՒՍԻ ՍԵՒՈՒՄԵԱՆ

ԱՆԳԼԻԱՑԻ ԳՐԱԳԷՏ ՄԸ
ԿԸ ՊԱՆԾԱՑՆԷ ՄԱՅՔԸԼ ԱՐԼԷՆԸ

Մայքըլ Ճոզէֆ, անգլիացի անուանի գրագէտը, The Writer ամսաթերթի մէջ խօսելով Մայքըլ Արլէնի և իր վերջին գրքին՝ «Մարդիկ Մահկանացու են»ի մասին, կ'ըսէ.—

«Առաջին անգամ, տարիներ առաջ, երբ Մայքըլ Արլէնին հանդիպեցայ, ան բաղդատաբար անծանօթ գրող մըն էր։ Գրած էր բաւական թիւով կարճ պատմուածքներ և իր գիրքերէն ոմանք հրատարակուած էին։ «Կանանչ Գլխարկը», որ ամենաշատ սպառում ունեցող գիրքերէն մէկը պիտի ըլլար, տակաւին լոյս չէր տեսած։

Այդ ժամանակ իր գրական ապագան նմարին մէջ էր։ Եթէ ան գոհացած ըլլար քանի մը յայտնի քննադատներու գովասանքով, ի՜նչ պիտի ըլլար։ Հաւանաբար պիտի նմանէր ան շատ մը կարող գրողներուն, որոնք կը մարին ու կ'անցնին, առանց որոշ ազդեցութիւն մը ձգելու ժողովուրդին վրայ, ինչ որ այնքան կարեւոր է հեղինակի մը համար։

Շատ կանուխէն Մայքըլ Արլէնի ձգտումը եղած է մեր դարուն ամենայաջող հեղինակն ըլլալ։ Համեստ յաջողութիւն մը բաւական չէր իրեն։ Անսահման հաւատք ունէր իր վրայ և տակաւին ունի, և գիտէր թէ ի՛նչ կ'ուզէր։ Ան «Սև Հրեշտակը» անուն վէպ մը գրեց, բայց ո՞վ կարդաց բացի իրմէ։ Ես ամենադոյզն կասկածը չունիմ որ եթէ Մայքըլ Արլէն ուզէր հրատարակել զայն մեծ սպառում պիտի ունենար և պիտի գոհացնէր հասարակ դասակարգը, բայց Մայքըլ Արլէնի չափանիշը երբեք հասարակ չէ եղած։ Անշուշտ հասկցած էր թէ իր վճռական օրերուն մէջ կը գտնուէր։ Այս վէպը զինք գոհ չձգեց և փճացուց ձեռագիրը։

Յետոյ գրեց «Կանանչ Գլխարկը» և մնացածը դուք գիտէք։ Իր յաջողութիւնը բացորոշ ապացոյց մը չէ՞ թէ գրող մը պէտք է իր անձնական դատողութիւնը գործածէ։ Ես աւելի հեռուն կ'երթամ և կ'ըսեմ թէ գրող մը պէտք է որոշ նպատակակէտ մը ունենայ։ Առանց որոշ ձգտումի գրող մը դատապարտուած է վերջ ի վերջոյ ձախողելու։

Մայքըլ Արլէնի գիրքերը սահմանուած էին ըլլալ ամենաշատ սպառումը ունեցող գիրքերէն։ Յիշեցէք այս կէտը.— Մայքըլ Արլէն, Ժոզէֆ Քոնրատի պէս անգլիացի մը չէ։ Ան Դանուբի գիւղերէն մէկուն մէջ ծնած է (Ռուսճուք՝ պուլկարահայ Գույումճեան ծանօթ ընտանիքէն) իրեն օգնող բարեկամները իր ընտրած բարեկամները եղած են։ Ան «ազդեցութիւն» չունէր և կամ «ոևէ գրական խմբակի չէր պատկանէր», բայց այսօր աշխարհի ամենալաւ վճարուող գրագէտներէն մէկն է։ Ան հիմա, իր տիկնոջ և մէկ հատիկ մանչ զաւկին հետ կը բնակի Քան, վիլլայի մը մէջ։ Ամէն առտու կ'աշխատի ժամը 9էն մինչև կէսօր։ Ճաշէն վերջ, ինք և իր տիկինը երբեք դուրս չեն ելլեր։ Արլէն կա՛մ թէնիս և կամ կոլֆ կը խաղայ մինչև ժամը չորս։ Ապա իր աղան՝ Ճաքին հետ առած, թէյ կը խմէ եւ երկու ժամ ալ գրական աշխատանքի կը յատկացնէ։ Իր առաւուան գրութիւնը մեքենագրուած ըլլալով հիմա իր քարտուղարին կողմէ, սրբագրութեան կը սկսի։ «Ես մեծապէս հաճոյք կը զգամ շատ մը մասեր դուրս ձգելով», ըսաւ ինծի։ Յետոյ ընթրիք և անկողին։

Արլէնի հարցուցի թէ ի՞նչ էր կարծիքը ներկայ գրական նոր սերունդին մասին։ Ըսաւ.— «Կը խորհիմ թէ երիտասարդ գրողներ երբեք այսպիսի առիթ մը չեն ունեցած անուն և դրամ շահելու համար, ինչ որ ունին ներկայիս, եթէ անոնք ըսելիք պատմութիւն մը ունին։ Այս հին կէտ մըն է, բայց այսօր նոյնքան եւ աւելի կարեւոր տեղ մը կը բռնէ։ Տարբերութիւնը սա է որ մարդոց ճաշակը զարգացած է հիմա, ուստի պատմութիւն մը պէտք է լաւ եւ խոհեմօրէն պատմուի»։

— Ֆի՞լմ,— հարցուցի։ (Եթէ կ'ուզես որ հեղինակ մը խօսի, [illegible] է որ ֆիլմը յիշես)։

Արլէն պատասխանեց. «Չեմ խորհիր թէ ինքնատիպ նորութիւնը շահաբեր գործ մըն է ֆիլմի համար։ Նախ գրողները այդպէս կարծեցին։ Ֆիլմ գրելու համար միտքի մասնաւոր հակում ունենալու է, որ բնաւ չի նմանիր վէպ գրելու։ Շատ մը գրողներ այնպէս կարծեցին թէ շարժապատկերը հանգոյց մը կ'ուզէ։ Մինչդեռ շարժապատկերի ուզածը հանգոյց չէ, այլ անէքթոտ մը, որ քայլ առ քայլ զարգանայ եւ հեռու ըլլայ շատ աւագ կէտերէ։ Եթէ ֆիլմի մը մէջ մէկէ աւելի աւագ կէտերու հանդիպիս, ան կ'ըլլայ յարավէպ։ Կարդա ֆիլմի գրախօսականներ եւ տես թէ որոնք յաջող են եւ որոնք չեն, այն ատեն պիտի համոզուիս թէ չեմ չափազանցեր»։

Արլէն խոստովանեցաւ որ իր 16 տարուան գրական շրջանին, ուզած է ինքնայատուկ վէպ մը գրել։ Տնտեսական պատճառներով է որ, կ'ըսէ քմծիծաղով մը, մինչեւ հիմա անկարող եղած է այս գիրքը գրել։

Կարդացի իր նոր վէպը։ Ան բոլորովին կը տարբերի մինչեւ հիմա իր գրածներէն։ Երբ իր ձեռագիրը կարդացի, «Տիրաններու Վերջալոյսը» էր անոր խորագիրը. բայց վերջէն փոխուած եւ եղած էր «Մարդիկ Մահկանացու են»։ Ան՝ երկար, ապշեցուցիչ, մեքենական աշխարհի պատմութիւն մը չէ, որ մեր թոռներուն կը սպասէ։ Սըմըրսէթ Մօհամ, բարեկամ եւ դրացի Մայքըլ Արլէնի (Քանի մէջ) կը յայտարարէ թէ այս գիրքը Մայքըլ Արլէնի ամենայաջող գրութիւնն է։ Հ. Ճ. Ուէլս ալ կարդացած եւ գոված է զայն։ Արլէնի այս հոյակապ գործին հերոսներէն մէկը հայ մըն է— եօթերորդ գլուխ— Արամ Թագւոր Շահին անունով, որ իր անսասան քաջութեամբ, յանուն պարտականութեան եւ սիրոյ՝ մահը կը դիմագրաւէ տարօրինակ ժպիտով մը)։

«Կանաչ Գլխարկը»ի հեղինակին համար յանդուգն փորձ մը չէ ապագայի մասին այս զգայացունց պատմութիւնը։ Ան վէպ մը չէ Ուէլսեան տեսակէն, որուն մէջ հեղինակին երեւակայութիւնը ազատ համարձակ կը սաւառնի, այլ շատ աւելի դժուար պատմութիւն մը, որ կ'ընթանայ մեր ներկայ սերունդին հետ։

Մուսոլինի, Սթալին, Հուվըր, Հիթլէր եւ աշխարհի ուրիշ գլխաւորներ մեռած են, երբ Արլէնի պատմութիւնը կը սկսի։ Աշխարհ միջազգ. օդանաւային իշխանութեան տակ կը գտնուի, ընդարձակ, ամենահզօր կազմակերպութիւն մը, որ հարստութեան և հաղորդակցութեան բոլոր միջոցներով, խաղաղութիւն ապահոված է յիսուն տարիներէ աւելի։ «Խաղաղութիւն ամէն գինով»— այս է իր նշանաբանը։ Բայց, աշխարհի խաղաղութեան գործիքը անգթօրապէս բռնութիւն մը դարձած է եւ նման բոլոր բռնութիւնները դատապարտուած են տապալելու։

Ոչ իսկ միջազգային օդանաւային հսկայ ուժը կրնայ նուաճել երիտասարդ սերունդին ըմբոստութեան ոգին։ Դաւիթ Շօքս, զաւակը հմուտ գիտնական Զարլըս Օկըսթըս Նոքսի, ըմբոստներու պարագլուխն է։ Իր գիւտով, Շարժուն Օդով, ան կը յաջողի սաւառնակներուն այնքան արագ ճամբորդել տալ որ գրեթէ անտեսանելի կը դառնան։ Դաւիթ մարտի կը հրաւիրէ միջազգային օդանաւային իշխանութեան կարողութիւնը միջոցները եւ ուղեղները։ Օդին մէջ պատերազմի նկարագրութիւնները կան այնքան զգայացունց (մանաւանդ հատ մը, որուն մէջ նուազ արագաշարժ մեքենայ մը երկուքի բաժնուած է օդին մէջ, սաւառնակի մանգաղով մը, որ դարձեալ Դաւիթի գիւտերէն մին է) որ «Մարդիկ Մահկանացու են» վէպը փայլուն յաջողութիւն մը պիտի ըլլար ոևէ գրողի համար։

Երբ սթափեցայ սոսկցած ցնցումէս, նոր Արլէնը գտնելով վերահասու եղայ թէ ինչ որ կը սպասէի իրմէ տարիներէ ի վեր, այս գրքին մէջ մարմին առած էր։ Ան գրող ծնած է, եւ դուք բնածին գրողը չէք կրնար կասեցնել։

Ես ըսի իրեն թէ այս գիրքը իր ընթերցողները պիտի ապշեցնէր։ «Ես առ-

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ԿԻՆԵՐԸ

Չինացիներու մորֆինական ակարութիւնը առհասարակ պատճառ եղած է, որ անոնք դիմեն տեսակ տեսակ դեղերու: Անոնք այս դեղերու գործածութեան սովորութիւնը ունին՝ շատ հին դարերէ ի վեր: Ես առիթն ունեցայ ուսումնասիրելու ի միջի այլոց, դեղի պատրաստութիւն մը՝ որը յատուկ է Չին բժիշկներու միայն:

Այդ գիտութիւնը՝ վերջը Եւրոպայի մէջ նորմադրութեան դրին Վորոնոֆի և Շթայնախի նման գիտականներ: Չինացիները, ակար, թոյլ և սանական ուժէ ինկածներուն կը կերցնեն դեղ մը՝ որը կը պատրաստեն փոկի (ծովու կենդանի մը) չորցած ամորձիքներովը:

Անկարողութիւնը՝ յառաջ կուգայ յաճախ աֆիոնի չարաչար գործածութենէն՝ ինչ որ պատճառ կը դառնայ սեռային գործարաններու փճացման կամ ակարութեան: Աֆիոնը և ուրիշ զանազան սիրային, տարփաբորբ պատկերներ՝ պատճառ են դարձեր, որ յառաջ գան սանական ուժի անհուն վատնումներ և ակարութիւններ:

Ի՞նչ արժէք կը ներկայացնեն միլիոնաւոր ապիտակները, որոնք կը ղրկուին Ծայրագոյն Արևելք, քաղաքակրթելու Հեռաւոր Ասիոյ ժողովուրդները, երբ ուրիշ ապիտակներ զանոնք կը փճացնեն աֆիոնի և ալքօլի միջոցաւ:

Դրամի, հարստութեան ծարաւը՝ կը մղէ Եւրոպացիները՝ տարածելու իրենց դեղորայքը, համեմեր՝ Չինաստանի՝ մէջ: Եւ, այս անպիտան առևտուրը՝ ուրիշ բանի չի ծառայեր, եթէ ո՛չ, ոճրագործութեա՛ն: Ճի՛շդ է, որ ամէն աֆիոնի գործածութիւնը, առևտուրը արգիլուած է օրէնքով: Բայց Չինաստանի մէջ կան այնպիսի գաղտնի ընկերութիւններ, որոնց ճարպիկութիւնն ու աչք բացութիւնը ամէն ուժէ վեր է...

Աֆիոնի վաճառականները բնաւ չեն մտահոգուիր և վախնար, օրէնքէն: Կը բաւականանան, տուգանք մը միայն վճարել, ինչ որ իրենց համար պատկառելի գումար մը չէ, տրուած ըլլալով որ կը շահին աֆիոնի վաճառականութենէն անբաւ հարստութիւն: Տուգանքը վճարելէ յետոյ նորէն առանց մտահոգուելու իշխանութիւններէն, կը զբաղին աֆիոնի մշակութեամբ, աշխատանքներով:

Ինչպէս որ գաղտնի է ալքօլի գործածութիւնը՝ Ամերիկայի մէջ, այնպէս ալ Չինաստանի մէջ աֆիոնը արգիլուած ըլլալով, անոր սիրահարները գաղտնի կը գործածեն հանրատուները հաւաքուելով: Պէտք է տեսնել, պէտք է տեսնել այդ սիրահարները, իրենց հաւաքավայրին մէջ: Պէտք է տեսնել ծուխի ամպերը երկա՜ր, ոլորո՜ւն, գալարո՜ւն: Արծաթէ և յասմկաքարէ ծխամորճնե՜րը:

Լապտերները՝ որոնք կարծես թէ կը լուսաւորեն այդ հանրատուներ՝ նման պաշտամունքի խորաններուն:

Բոլոր տարփանքի բանաստեղծները, բոլոր Արևելք այցելող ճամբորդները, տարական, փառաբանած են խորհրդաւոր և մութ հմայքները մեծ Արևելքի արուեստակա՜ն դրախտներուն...

* * *

Չինաստանի մէջ իմ բնակութեանս ընթացքին, առիթը ունեցայ ճանչնալու բազմաթիւ երիտասարդ գերմաններ՝ որոնք փախուստ տուած էին Հինտօ-Չինի Օտար Լէգէոնի շարքերէն: Ասոնք միասեռականներ էին, որ հալածուելով իրենց երկրէն, մտած էին Լէգէոնի մէջ, որուն խստութեան եւ ծանր օրէնքներուն չէին կրցած երկար դիմանալ: Նստած պատշգամին վրայ, լուսնկայ գիշերով, ես մտիկ կ'ընէի պատմութիւնը այդ յուսահատներուն, թափառականներուն, որոնք կը պատմէին ինծի Օտար Լէգէոնի մէջ անցուցած իրենց յաճախակի տարփական յարաբերութիւնները, իրենց երիտասարդ լէգէոնականներո՛ւն հետ:

Անոնք, իրականութեան մէջ, այդ մոլութեան սիրահարները չեն: Բայց եթէ երբեմն կը փորձուին միասեռականութեան գիծել, պատճառը՝ կլիման և առանձնութիւնը, մինակութիւնն է: Այդպիսի դէպքեր ու դէմքեր ես տեսայ նաև Մեծ Պատերազմի ընթացքին:

Զրկեցէ՛ք այրը կնոջ հետ ունեցած իր բնական բոլոր յարաբերութիւններէն, այն ժամանակ անիկա զոհը պիտի դառնայ անասնական զարհուրելի սովորութիւններու, մոլութեանց:

* * *

Եւրոպացի միասեռականներու մէջ (որոնք բազմաթիւ են Չինաստանի եւ Ճափոնի մէջ) կան շատեր, որոնք կ'ապրին կանոնաւորապէս ապիտակներու հետ, մինչ՝ շատեր ալ կը նախընտրեն ապրիլ Չինացիներու հետ...

Շատ անգամ ես քննած, հաստատած եմ, թէ՝ ո՞րքան այս մոլիներուն ճաշակները կը տարբերին իրարմէ: Հոնկ-Քոնկի իմ մէկ դասախօսութենէն վերջ, ես այցելութիւնը ընդունեցի Անգլիական երկու զինուորներու, որոնք ինծի խոստովանեցան իրենց միասեռականութեան սովորութիւնը: Անոնցմէ մին դժբախտ սէր մ'ունեցած էր երիտասարդ աղու մը հետ, միւսը՝ վարակուած էր ֆրանկախտով: Անոնք յուսահատ էին, և կը բացականչէին.—

Մենք բանակը չենք սիրեր, կ'ուզենք ծառայել ծովային զինուորութեան...

Ֆիլիպեանք, Պալի, Ճավա

Իմ ճամբորդութեանս ընթացքին, ես այցելեցի Ֆիլիպեանք կղզիները, անուանի Պալին, Ճավան և Սումաթրան: Ես հրաժարած էի այցելութիւն տալէ Հինտօ-Չինի, Սիամի, առաւելապէս պատճառաւ: Բայց պէտք է խոստովանիմ, որ Մանիլլի, Սէօրապաճայի և Պաթավիոյ մէջ ես տաքն ու մժեղները սաստիկ էին և անտանելի:

Ես նկատեցի, որ հարաւային տաք, ջերմաջերմ երկիրները, միշտ վնասակար են ճերմակներու առողջութեանը համար: Եւրոպացիները ո՞րքան երկար ապրին Արևելեան այս երկիրներուն մէջ ա՛յնքան կը դառնան վատառողջ և ինքզինքնին կը յանձնեն գրգռիչ դեղերու, խմիչքներու, տեսակ տեսակ ըմպելիքներու և ծխախոտներու:

Եւրոպացի ապիտակ կանանց համար ևս վնասակար է արևադարձային կլիման, օդը: Այսօր յայտնի է, որ եւրոպական ընտանիքներ, այս երկիրներու մէջ կոչնչանան, երեք սերունդ յետոյ...

Սկիզբները Եւրոպացիները արևադարձային երկիրները չէին տաներ նաև իրենց կիները: Անոնք՝ կ'ապրէին տեղացի, բնիկ կիներու հետ...: Պատմութիւն մը: Հոլանտացի մը տասը տարի ապրելէ յետոյ Մալէզ կնոջ մը հետ, կ'ուզէ ամուսնանալ իր մէկ հայրենակցին հետ որ ձգած էր Համպուրկի մէջ: Իր որոշումը կը յայտնէ Մալէզ կնոջ, որը աղի արցունք կը թափէ իր սիրականին բաժանումին համար: Կինը վեց ամիս շարունակ կ'արտասուէ անոր ետևէն: Եօթներորդ ամսուն՝ Հոլանտացին կը վերադառնայ հետը չբերելով իր հոլանտուհին: Տղուն՝ Մալէզիոյ աղքատ և տարփավառ եւ ուժգին սէրերը՝ չէին կրցած հոլանտուհիին գեղեցկութեան զորնուիլ, յուզուիլ անկէ... Անիկա սկսաւ կրկին սիրել Մալէզուհին: Մալէզցիները կարծեցին որ, երիտասարդ կինը հմայած էր, մոգած էր հոլանտացին, սիրոյ զանազան օշարակներով, վհուկի մը շնորհիւ...

Արդարև, Մալէզիոյ մէջ կան վհուկներ, կախարդուհիներ, որոնք միևնոյն ժամանակ դայեակներ են: Անոնք՝ առնական դիմագծերով, շարժուձևերով եւ քիչ մըն ալ վայրի, կը շրջին փողոցները, բերաննին առած խոշոր և երկա՛ր սիկարէթներ: Այս սիկարներու օգնութեա՛մբն է, որ, կ'ըսեն, անոնք կրնան նորածինի պորտի թելը կարել: Ծխախոտի կրակով անոնք կը այրեն, կ'այրեն, նորածիններու պորտի թելերը և ուրիշ բաներ:

* * *

Ծովահասնելէ առաջ ես այցելեցի Ֆիլիպեան կղզիները: Գիւղերուն մէջ ես տեսայ այր մարդեր, որոնք կնոջ հագուստներ էին հագած և կիներ՝ որոնք մարդոց հագուստներ կը կրէին վրանին:

Հագուստներու այս փոփոխութիւնը ցոյց կուտայ որ երկու սեռերու այս այր և կիները որոշած էին երբեք չամուսնանալ: Այս կիները ի խոր գնահատուած, յարգուած և սիրուած են որպէս երջանկութիւն պարգևողներ: Անոնք երգիչներու և պարողներու դերերը կը կատարեն:

Լիւսոն կղզիին բնակիչները տարօրինակ սովորութիւն մ'ունին: Երբ երիտասարդ մանչերն ու աղջիկները տարփանքի կը հասնին, իրենց ծնողքները զանոնք կը տանին «հանրատուները», ուր, տղան կ'ընտրէ իր կինը բաց իր ճաշակին ու բնութեան: Իսկոյն որ կինը յղի կ'ըլլայ, ամուսնացած զոյգը կը մեկնի հանրատունէն և կը կազմեն իրենց առանձին տունն ու օճախը, ընտանեկան յարկը:

ՏՕՔԹ. Մ. ՀԻՐՇՖԻԼՏ

(3) (Շար.)

կաւին հազիւ սկսած եմ», պատասխանեց: «Հիմայ կրնամ հանգիստ ապրիլ, ես կը գրեմ ինքզինքս գոհ ձգելու համար, պատմութիւններ գրելով հաճոյք կը զգամ»:

Հարցուցի իրեն թէ ասկէ վերջ ի՞նչ կը մտածէր գրել. «Թերևս միսթիք պատմութիւն մը», պատասխանեց:

Ամէն բան մէկդի դնելով, սա պէտք է խոստովանիլ թէ Մայքըլ Արլէն յանդուգն մարդ մըն է: Եթէ ես չկարդայի իր այս գիրքը, պիտի կասկածէի այս մասին: Այս գիրքը այն տեսակ պատմութիւն մըն է որ ամբողջ գիշերը կը նստիս, մինչև որ վերջացնես զայն, և ինչպէս որ պիտի յուսայիր, ան գեղեցկօրէն յղկուած է, ոչ թէ հին Արլէնեան ոճով, այլ վայելուչ երգիծական հեգնութիւններով, որոնք իրական արուեստագէտի մը դրոշմը կը կրեն»:

ԿԵԱՆՔԸ ԶԱՀԼԷԻ ՄԷՋ

Անցեալ Շաբաթ օր Թրիպոլիէն հասաւ ծանօթ դերասան Բ. Աբովեան որ կը պատրաստուի Օգոստոս 20ին ներկայացնել Հայաստանի Պետական Թատրոնի խաղացանկէն Ա. Աբելեանի «Մարող Ճրագները», ի նպաստ Զահլէի Ազգ. Երկսեռ Վարժարանի: Բնականաբար Զահլէի հայութեան համար պատիւ մըն է ունենալու համար իր մէջ Աբովեանի նման տաղանդաւոր դերասան մը: Անիկա պիտի ներկայացնէ ի միջի այլոց, այս ամառ, հայկական թատերգութեանց և օպերէթներու շարք մը որոնցմէ զրկուած էին երկար ժամանակ Զահլէի մեր հայրենակիցները, որոնք, վստահ ենք ներկայ գտնուելով այս ներկայացումներուն՝ պիտի պատուեն հայ արուեստն ու արուեստագէտը:

Այդ ներկայացումները տեղի պիտի ունենան ամէնայն նորակառոյց և գեղեցիկ «Սինէմա Ամփիր»ի մէջ, որը նորօրէն, ճաշակօրէն ոճազարդարած է տաղանդաւոր արուեստագէտ—գծագրիչ պրն. Յ. Տէր Մելքոնեան:

* * *

Առջի օր փոքրիկ տեսակցութիւն մը ունեցանք Զուիցերիոյ Հայասիրական Ընկերութեան Սուրիոյ և Լիբանանի ներկայացուցիչ Տօքթ. Քիւնցլէրի հետ: Սոյն Ընկերութիւնը, այս ամառ օդափոխութեան համար յարգելի պ. Քիւնցլէրի է յանձնած 100 հայ որբուկներ: Այս որբերուն ընդհանուր թիւը 140 է: Պէտք է խոստովանիլ, որ այս որբերէն 70 հոգիին ծախքերը կը հոգայ ուղղակի մեր ազնիւ բարեկամը:

Օտարները այսքան գուրգուրանք ցոյց կուտան երբեմն մեր որբերուն հանդէպ: Մենք, ի՞նչ ենք ըրած, և ինչ կ'ընենք այդ սերունդին վերաբերմամբ:

Ս. Յ. Ռ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԸ ՊԱՀՊԱՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Խորհրդարանը (Կենտգործկոմ) կազմած է «Հայաստանի պատմական յուշարձաններու պահպանութեան կոմիտէ» մը, նախագահ Ս. Մարտիկեան, փոխ նախագահ Ա. Դաւոյեան, քարտուղար Յ. Զօրեան, անդամներ Ա. Երզնկեան, Զ. Աշրաֆեան, Ա. Անանեան, Կ. Այվազեան, Եաղուբեան, Զալյաբեան, Մաթինեան, Մուսեղեան, Զարդարեան, Վ. Նորենց, Զուրաբեան, Տէր Աստուածատրեան, Մ. Սարեան, Ա. Թամանեան, Թ. Թորոմանեան, Գ. Քոչար, Վ. Աւագեան, Ն. Բունաթեան, Ակա. Քալանթար, Մ. Մազմանեան:

Այս կոմիտէին գործը պիտի ըլլայ.

1.— Մշակել պատմական յուշարձաններու պահպանութեան վերաբերեալ օրինագիծեր, կանոններ եւ հրահանգներ:

2.— Քննել Հայաստանի մշակութային պատմութեան եւ նման հաստատութիւններու զեկոյցները պատմական յուշարձաններու պահպանութեան մասին:

3.— Կազմակերպել բոլոր գիւղերուն եւ քաղաքներուն մէջ մասնաճիւղեր:

Խորհ. Հայաստանի մէջ (17 Յուլիս) այս կոմիտէն հրատարակած է երկար կոչ մը, ուրկէ կը քաղենք հետեւեալ յատկանշական հատուածները:

Պատմական հնագիտական յուշարձաններ կը հանդիսանան կարեւորագոյն աղբիւրներէն մէկը մարքսիզմ-լենինիզմի տեսակէտով պատմական անցեալն ուսումնասիրելու, աւանդական պատմագրութիւնը վերագնահատելու, աշխատաւորութեան դարաւոր շահագործման, պայքարի եւ ստեղծագործութեան ամբողջական պատկերին ծանօթանալու: Յիշատակարաններու մնացորդները, առաջնակարգ նշանակութիւն ունին ընկերվարական շինարարութեան համար, ինչպէս նաեւ երկրաբանական—հետախուզական գործերու եւ ռազմական աշխատանքներու մէջ: Պատմական—հնագիտական յուշարձաններու կարեւորութեան պատճառով է, որ պեղումներ եւ կանոնաւոր ուսումնասիրութիւններ կը կատարուին:

Հայաստան հարուստ է պատմական յուշարձաններով, որոնք երեւան հանել պահպանել եւ ուսումնասիրել մեծ կարեւորութիւն ունին ոչ միայն Հայաստանի եւ Անդրկովկասի, այլ եւ ամբողջ հնագարեան Արեւելքի պատմագրութեան համար:

Դժբախտաբար սակայն պակաս չեն դէպքեր, երբ ժողովուրդին անգիտակից տարրեր, երբեմն ալ չարամիտ հակայեղափոխական ուժեր կը փճացնեն զանոնք, նոյն իսկ իրենց կարիքներուն համար կ'օգտագործեն յուշարձանները:

ՃԱՄԲԱՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆԸ

Խորհ. Հայաստանի մէջ (10 Յուլիս) յօդուածագիր մը կը գրէ այս հարցը:

Հայաստան երկաթուղային անբաւական ցանց մը ունի, այնպէս որ հաղորդակցութիւնը կը կատարուի մեծ մասամբ խճուղիներու վրայով: Նման ճամբաներու ցանցն ալ աննշան ըլլալով, երկրին տնտեսական զարգացումը կը դանդաղի:

Ճամբաներու պակասը նախ ժամանակէն առաջ կը փճացնէ փոխադրական միջոցները (բեռնատարժ ու սայլ): Երկրորդ, կեդրոնին ու գիւղերուն միջեւ հաղորդակցութիւնը յաճախ կը կտրուի ամիսներով: Երրորդ, կը սկարանայ երկրին պաշտպանութիւնը: Եւ վերջապէս գիւղատնտեսութիւնը եւ արդիւնաբերութիւնը մեծ վնաս կը կրեն ճամբաներու պակասէն: Հայաստանի մէջ, բացի բամպակամշակութեան շրջաններէն, ամէն կողմ ճամբաներու մեծ մասը անանցանելի կը դառնայ անձրեւային եղանակին:

Հայաստան կը պահանջէ օրինակելի եւ լաւ ճամբաներ:

Առաջին հնգամեակին սկիզբը տեղական նշանակութիւն ունեցող ճամբաներուն երկարութիւնն էր 130 քիլոմեթր: Առաջին հնգամեակին վերջերը, բնակչութեան ուժերով շինուեցաւ 954 քիլոմեթր ճամբայ, 196 քիլոմեթր սալարկուած: Այս նուաճումը մասնաւորապէս նկատելի դարձաւ 1932ին, երբ ժողովրդային ուժերով շինուեցաւ 438 քիլոմեթր ճամբայ եւ նորոգուեցաւ 986 քիլոմեթր ճամբայ, կատարուեցաւ 1143 մեթր արհեստական կառուցում եւ 1219 մեթր նորոգում: Ժողովրդային օգնութեամբ ճամբաներու կատարուած այդ շինութիւնը կ'արժէ 2,091,149 ռուբլի:

Դժբախտաբար բաւական չէ այս:

Կարգ մը շրջաններ ոչ միայն չեն խրախուսեր ժողովուրդը աշխատցնել ճամբաներու վրայ, այլ եւ ճամբաներու շինութեան յատկացուած միջոցները կը ծախսեն տարբեր պահանջներու համար (ախոռ, բաղնիք): Այս տարի Յունիսի 20էն մինչեւ Յուլիս 20 ճամբաներու շինութեան միամսեակ յայտարարուեցաւ, որպէսզի մինչեւ դաշտերու բերքին հաւաքը նորոգուի, ու շինուի անհրաժեշտ ճամբաները:

ՍԱՍՏԻԿ ՏԱՔ Է

Սաստիկ տաք է նաեւ Երեւանի մէջ, ուր Յուլիս 14ին ջերմաչափը ցոյց կուտար ստուերի մէջ 36,2 Յուլիս 9ն, 36, Նոյն օր (ցերեկին) Իջեւանի մէջ 24, Մեղրիի մէջ 27, Ղուրդուղուլիի մէջ 3 ու կէս, Ղարաքիլիսայի մէջ 22, Սիսիանի մէջ 23, Ելենովկայի մէջ 22, Ալիբուչակի մէջ 26:

ԼԱՏԻՆԱԿԱՆ ԱՅԲՈՒԲԵՆԻ ԿՈՄԻՏԷ

Հայաստանի խորհրդարանին (Կենտգործկոմ) հրահանգով կազմուեցաւ Լատինական այբուբենի նոր կոմիտէ մը, որ «պիտի ղեկավարէ լատինացման ենթարկուած այբուբեններու հետ կապուած աշխատանքները»: Այս կոմիտէին նախագահ նշանակուած է Ռուբէն Դաւոյեան, փոխ նախագահ Սանթրոսեան:

Ի ՓԱՌՍ ԼԵՆԻՆԻ

Լենինի մահուան 10րդ տարեդարձին օրը 21 Յունուար 1934ին, Հայաստանի նկարիչներու Միութիւնը եւ գեղարուեստական թանգարանը ցուցահանդէս մը պիտի բանան, ներկայացնելով նկարչութեան եւ քանդակագործութեան նուաճումները: Պիտի ցուցադրուին Հայաստանի նկարիչներու գործերը Լենինի կեանքին նուիրուած: Ցուցահանդէսին պիտի մասնակցին Ռուսիոյ եւ Անդրկովկասի նկարիչները:

ԻԳՏԻՐ Ի՞ՆՉ ԿԸ ՆՇԱՆԱԿԷ

Իգտիրէն *Սօն փօսթայի* կը հաղորդեն թէ Իգտիր հայերէն բառ մըն է եւ կը նշանակէ «դրախտ»: Քաղաքապետութիւնը Էնկիւրի կառավարութենէն խնդրած է «Աղրը»ի փոխել այդ հայերէն անունը:

«ԷՔՕՆՕՄԻԱՅԻ» ԱՌԺԱՄԵԱՅ ԴԱԴԱՐՈՒՄԸ

Կ'իմանանք թէ «Էքօնօմի» շաբաթաթերթը որ կը հրատարակուէր Պէյրութի մէջ, խմբագրութեամբ մեր աշխատակից և բարեկամին. Գէորգ Սագճեանի, առժամապէս դադրեցուած է հարկեցուցիչ պատճառներով:

«ԱԶԴԱԿ» ԶԱՀԼԷԻ ՄԷՋ

Զահլէի մէջ «Ազդակ» կը ծախուի «ՍԱԼՕՆ ՊԷՅՐՈՒԹ» Գ. Սամուէլ Կարապետեանի սափրիչի խանութը:

ՀԱՅ ՃԵՄԱՐԱՆԻ
ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԸ

Հոկտեմբերէն Ճեմարանը կ'ունենայ իր երկրորդ լսարանը, որ կը համապատասխանէ ֆրանսական լիսէներու classe de premièreին: Այդ լսարանի գիտական ճիւղին հետևող աշակերտները կրնան ներկայանալ պետական պաքալորէայի քննութիւններու առաջին մասին: Պաքալորէայի ներկայանալ ցանկացող աշակերտները կ'ունենան նաև քանի մը մասնաւոր յաւելեալ դասեր քննութիւններու պահանջին բաւարարելու համար:

Յառաջիկայ տարեշրջանի վերջէն սկսած՝ Ճեմարանի չորրորդ դասարանը աւարտողները, եթէ ուզեն, կրնան ստանալ բարձրագոյն նախակրթարանի աւարտման վկայագիր: Այդ դասարանը աւարտողները կրնան ներկայանալ նաև brevet élémentaireի պետական քննութիւններուն. Ներկայացողներուն համար կ'ըլլան շաբաթական մէկ—երկու ժամ յաւելեալ աշխատանքներ: Եւ ասկէ ետքը չորրորդ դասարանի գիտական դասերն ալ պէտք է աւանդուին ֆրանսերէն լեզուով, լսարաններու գիտական բաժնին նման:

Հոկտեմբերէն սկսած աշակերտական վճարները զեղչուած են հետևեալ կերպով. պատրաստականի եւ առաջին դասարանի աշակերտը պիտի վճարէ հինգ օսմանեան ոսկի. երկրորդ եւ երրորդ դասարանի աշակերտը՝ եօթը օսմանեան ոսկի. իսկ չորրորդ դասարանի եւ բոլոր լսարաններու աշակերտները պիտի վճարեն ութը օսմանեան ոսկի:

Գիշերօթիկներու վճարը նոյնպէս թեթևւած և դարձած է տարեկան քառասուն օսմանեան ոսկի, ուսումն ալ մէջը հաշուած: Հագուստ, գիրք, դեղ եւ ճամբու ծախքը ծնողներուն վրայ:

Ճեմարանի ուսուցչական կազմը հիմնապէս կը մնայ նոյնը, մէկ—երկու մասնակի փոփոխութեամբ եւ մէկ—երկու նոր լրացումներով: Ճեմարանի եօթը մնայուն ուսուցիչները, իբրեւ հաւաքական մարմին մը, այս տարի առած են իրենց վրայ գործի ամբողջ պատասխանատուութիւնն ու ղեկավարութիւնը:

Նոր ու հին աշակերտները անձամբ պիտի ներկայանան Ճեմարանի տեսչութեան գրասենեակը Հոկտեմբեր 2—8: Ամսու 9—12ը կը կատարուին վերաքննութիւնները: Դասերը կ'սկսին Հոկտեմբեր 12ին, Հինգշաբթի օրը:

Ամառը գրասենեակը գոց է: Նամակ, դրամ եւ ամեն գրութիւն պէտք է ուղղել Ճեմարանի սովորական հասցէով եւ տեսչի անունով. Leon Chanth, Collège Arménien 127 Wadi Abou jémil, Beyrouth R. L.

Հայ Կարմիր Խաչի Ճեմարանի սաներուն հոգատար մարմինը կը յայտարարէ որ յառաջիկայ տարուան համար Հայ Ճեմարանին մէջ ութը բաց տեղ ունի:

Հայ Կարմիր Խաչի այդ նոր ութը սաները պիտի ընտրուին մրցումով: Մրցումին մասնակցիլ ուզող աշակերտները՝ աղջիկ կամ տղայ, պէտք է ըլլան մարմնով առողջ, վարքով ազնիւ եւ ուսման վճարը տալու անկարող: Մրցումը տեղի կ'ունենայ միայն առաջին, երկրորդ եւ երրորդ դասարաններուն համար:

Մասնակցիլ ցանկացողները նախօրօք պէտք է դիմեն գրաւոր կերպով Ճեմարանի տեսչութեան եւ Հոկտեմբեր 2-8 պէտք է անձամբ ներկայանան Ճեմարանի:

ԱԶԴԱԿԻ ԹԵՐԹՕՆԸ

ԳԱՐԱՄԱԶՈՎ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐԸ

Թարգմ. ԵՂԻՇԷ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ — Հեղինակ ՖԻՕՏՈՐ ՏՕՍԹՈՒԷՎՍՔԻ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Ա. ԳԻՐՔ

ԶԱՐԱՂԷՏ ՀԱՒԱՔՈՅԹ ՄԸ

— Կը խնդրեմ, հայր իմ, Միուսովի ցաւակցութիւնը յայտնեցէք վանահօր: Անակնկալ դէպքեր այդպէս կը հանդիսանան իմ ներկայութեանս, հակառակ իմ անկեղծ բաղձանքիս. ըսաւ գրգռութեամբ Բիոթրը Ալէքսանտրովիչ:

— Այդ «անակնկալ դէպքը» ես եմ, ըսաւ անմիջապէս Ֆետոր Բավլովիչ, կը լսէ՞ք, հա՛յր: Ի՛մ հետս է որ Բիոթրը Ալէքսանտրովիչ չուզեր մնալ: Բայց բարեհաճեցէք, Բիոթրը Ալէքսանտրովիչ պատուել վանահայրը, ու բարի ախորժա՛կ: Ես կը մեկնիմ, ա՛ն, ի՛մ տունս: Ի՛մ տունս է որ պիտի ընեմ ճաշս: Հոս չեմ կրնար, Բէոթրը Ալէքսանտրովիչ, իմ բարի՛ ազգական:

— Ես ձեր ազգականը չեմ, և երբեք ալ չեմ եղած, ստահա՛կ մարդ:

— Դիտմամբ ըսի, ձեզ զայրացնելու համար: Ա՛հ, կը մերժէք ուրեմն իմ ազգականութեանս պատիւը: Է՛հ, ես ալ ձեր ազգականը չեմ, ու ասիկա պիտի ապացուցանեմ: Գալով քեզի, Իվան Ֆետորովիչ, կառքս պիտի ղրկեմ քեզի համար, դուն ալ կրնաս մնալ: Բիոթրը Ալէքսանտրովիչ, պատշաճութիւնները կը պահանջեն որ երթաք վանահօր քով որ ներողամիտ գտնուի ձեր նկատմամբ այս նախատինքէն վերջ....

— Բայց իրա՞ւ կը մեկնիք: Չէք ստեր:

— Բիոթրը Ալէքսանտրովի՛չ: Ի՞նչպէս համարձակիմ այսքանէն վերջ: Ինքզինքէս ելայ, ներեցէք ինծի, պարոններ, կ'ամչնա՛մ.... Պարոններ, կան մարդիկ որոնց սիրտը կը նմանի Մակեդոնացի Աղեքսանդրի սրտին, իսկ ուրիշներունը՝ միշտ խարազանուած խեղճ շուներու սրտին: Ես այս վերջիններէն եմ, կը վախնամ: Ինչպէ՞ս, այս գայթակղութենէն վերջ, պիտի համարձակիմ ճաշել հոս ու կլլել վանքին համեղ կերակուրները:

«Գրո՛ղ, իսկ եթէ կը խաբէ՞ մեզ», կը մտածէր Միուսով, խիստ վրդովեալ, աչքերովը հետևելով խեղկատակին որ կը հեռանար:

Քանի մը քայլ առնելէ վերջ, Ֆետոր Բավլովիչ ետ դարձաւ, ու տեսնելով որ Բիոթրը Ալէքսանտրովիչ զինքը կը դիտէր, համբոյր մը ղրկեց անոր:

— Կ'երթա՞ք. հարցուց չոր շեշտով մը Միուսով՝ Իվան Ֆետորովիչի:

— Ինչո՞ւ չէ: Մանաւանդ որ երեկուընէ իվեր մասնաւորապէս հրաւիրուած եմ վանահօր կողմէ:

— Դժբախտաբար, կարծեմ թէ ես ալ ստիպուած եմ երթալու, ըսաւ Միուսով դառնութեամբ, առանց նշմարելու որ վանականը կը լսէր զինք: Պէտք է ներողութիւն խնդրել և բացատրել թէ յանցանքը մերը չէր: Ի՞նչ կ'ըսէք դուք:

— Անտարակոյս: Ասկէ զատ, հայրս ներկայ չպիտի գտնուի, ըսաւ Իվան Ֆետորովիչ:

— Ա՛հ, անիծեա՛լ ճաշը:

Սակայն եւ այնպէս ամէն մարդ ներկայ գտնուեցաւ: Պզտիկ վանականը լռութեամբ մտիկ կ'ընէր: Պարտէզը անցած ատենը միայն նշմարեց թէ վանահայրը կէս ժամէ իվեր կը սպասէր արդէն: Ո՛չ մէկը բառ մը արտասանեց: Միուսով ատելավառ աչքերներ կը նետէր Իվան Ֆետորովիչի:

«Գործը աւելի՛ն է, երբ թէ բան մը պատահած չըլլար» կը մտածէր ան, անագէ ճակատ մը և Գարամազովի խղճմտանք մը»:

VI

Ալիօշա մինչեւ ննջասենեակ ընկերացաւ Ստարէցին ու օգնեց անոր որ նստի անկողնի վրայ: Խցիկը շատ փոքր էր ու շատ քիչ կահաւորուած. երկաթեայ նեղ մահճակալ մը, վերմակի տեղ թաղիքէ ծածկոցով մը գոցուած, անկիւն մը, պատկերներուն մօտ, երկար խորան մը, ուր, աւետարանին վրայ զետեղուած էր փոքրիկ խաչ մը: Ստարէց նստաւ, խիստ յոգնած, իր աչքերը ջերմէ կը փայլէին, դժուարաւ կը շնչէր: Շեշտակի դիտեց Ալիօշան, իբր թէ մտածումներու խորը թաղուած ըլլար:

— Գնա՛, զաւա՛կս, Բորֆիւրի կը բաւէ ինծի, դուն աւելի պիտանի ես հոն: Գնա՛ վանահօր քով ու սպասարկէ ճաշի ատեն:

— Ներեցէք որ չբաժնուիմ ձեզմէ, ըսաւ Ալիօշա պաղատական ձայնով մը:

— Դուն աւելի պիտանի ես հո՛ն, խաղաղութենէ զուրկ է այդ տեղը, պիտի սպասարկես, պէտք ունին քեզի: Եթէ սատանաները սկսին գործել, աղօթէ՛, ու գիտցի՛ր, զաւակս (Ստարէցը կը սիրէր այս տիտղոսը տալ Ալիօշայի), թէ քու տեղդ հոս չէ: Յիշէ այս բանը, երիտասա՛րդ: Անմիջապէս որ Տէրը իրեն կանչէ զիս, ձգէ վանքը, ձգէ՛ զայն:

Ալիօշա սարսռաց:

— Ի՞նչ ունիս, ըսի հիմակուհիմա, ըսի թէ տեղդ հոս չէ: Քեզի պէտք է կեանքի մեծ փորձառութիւն, քու ուխտագնացութիւնդ երկար է տևելու: Պէտք է ամուսնանաս, պէ՛տք է: Պէտք է շատ լուրեր կրես հոս վերադառնալէ առաջ: Բայց վրադ չեմ կասկածիր, ու ճիշդ այս բանին համար վանքին դէմ կը ղրկեմ քեզ:

(15) (Շար.)

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՔՈՒՊԱՅԻ ԽՌՈՎՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ԵՒ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՄԻՋԱՄՏՈՒԹԻՒՆԸ
Զօր. Մաշատօի կը յաջորդէ զօր. Հէրրէրա

Հավանա 13 օգոստ.— Նախագահ Ռուզվէլթ պաշտօնապէս պահանջեց նախագահ Մաշատօի հրաժարումը.

Եթէ Զօր. նախագահը մերժէ, Մ. Նահանգները, համաձայն իրենց միջազգ. յանձնառութիւնց եւ քաղաքակիրթ աշխարհի առջեւ իրենց պատասխանատուութեան, չպիտի կրնան հանդուրժել՝ որ բռնութիւններն ու անիշխանութիւնը շարունակուի Քուպայի մէջ։

Հավանա 13 օգոստ.— Ըստ «Ասօսիէյթըտ Փրէս»ի, Հավանայի բազմաթիւ շրջաններուն մէջ սննդեղէնի պակասը օրըստ օրէ աւելի սաստիկ հանգամանք մը կ'առնայ։

Կառավարութիւնը, վախնալով արդէն իսկ փակ մնացող վաճառատուներու կողոպտուելէն, 10 000 հոգիի սննդեղէն բաշխեց։

Կիսապաշտօն լուրեր կ'իմացնեն թէ նախագահ Մաշատօ ընդունած է հրաժարիլ եւ կ'սպասէ որ ազատական կուսակցութիւնը պաշտօնապէս պահանջէ իր հեռացումը։

Հավանա 13 օգոստ.— Զօր. Մաշատօ իշխանութիւնը յանձնեց զօր. Հէրրարային, որը պիտի ստանձնէ նախագահի պաշտօնը։ Այս որոշումէն առաջ, Հավանայի զինուոր. ուժերը ապստամբեցան, սակայն ներկայիս անկարգութիւն չի նախատեսուիր։

Մաշատօի կուսակցութիւնը եղող ազատական կուսակցութեան գործադիր կոմիտէին անդամները համաձայն գտնուեցան, որպէսզի Քուպայի կառավարութիւնը Մ. Նահանգներու դեսպանին ներկայացնէ հակառաջարկ մը, որուն համեմատ, զօր. Մաշատօ, խորհրդարանէն արձակուրդ մը առնելով, առժամեայ նախագահութիւնը յանձնէ ազատական Հէրրարային։

Միջազգ. փոխատուութիւն Աւստրիոյ

Փարիզ 13 օգոստ.— Աւստրիոյ ի նպաստ միջազգ. փոխատուութեան ֆրանս. չերտը երէկ հրապարակ հանուեցաւ։ Բաժանորդագրութիւնները կը շարունակուին կանոնաւոր կերպով։

Լոնտոն 13 օգոստ.— Աւստր. փոխատուութեան Լոնտոնի մէջ հրապարակ հանած չերտը, որ 4 միլիոն 514 200 սթերլինի գումար մը կը ներկայացնէ, կէս ժամուան մէջ բաժանորդագրուեցաւ։

Հիթլէրի զոհերը

Քոլոնեա 13 օգոստ.— Հրապարակական հաստատութեան մը դատավարութեան մէջ յանցաւոր ճանչցուած դաշնական գոմիսէր Յայթ, ինքզինքը կախեց բանտի իր խուցին մէջ։

Լայփցիկ 13 օգոստ.— Կեդրոն. Գերմանիոյ բանուորի նախկին տնօրէն Թեքթ. Վէյպէլ բանտարկուած էր հիթլէրականներու կողմէ. յիշեալը վերջ տուած է իր կեանքին։

Փարիզ 13 օգոստ.— Գերմանացի հրեայ նախկին դատաւոր մը պ. Տոլլման, Փարիզ ապաստանած էր և կ'ապրէր խիստ թշուառ վիճակի մը մէջ։ Հուսալքեալ ոչ մէկ աղբիւր չունենալով պ. Տոլլման անձնասպան եղաւ։

Գրաւումներ եւ ձերբակալումներ

Պերլին 13 օգոստ.— Մինչ բուռն թափով կը շարունակուին խուզարկութիւնները, գրաւումներն ու ձերբակալումները Գերմանիոյ մէջ։ Համայնավար. փրօփականտի ամբաստանութեամբ ձերբակալուեցան բազմաթիւ անձեր։

Երէկ, միայն Համպուրկի մէջ ձերբակալուած են 23 հոգի։ Ձերբակալուած է նաև Րայխի առաջին նախագահին փեսան։

Նացիներ Զուիցերիոյ հողը կը բռնաբարեն

Պերլին 13 օգոստ.— Զուիցերական իշխանութեանց կողմէ ամբաստանուած 7 հիթլէրականներ, Պալի մօտ Զուիցերական հողը մտնելով խուզարկեցին գործարանի մը գիշերապահին բնակարանը, արգիլուած թուղթեր գտնելու համար։

Զուիցերիական մամուլը կը պահանջէ որ բողոք բարձրացուի գերմ. կառավարութեան մօտ, որպէսզի յանցաւորները պատժուին եւ այսպիսի դէպքերու կրկնութիւնը արգիլուի։

Հին Տրովադան

Անգարա 13 օգոստ.— Ամերիկացի հնախօս պ. Զարլզ Պլեկէր, բնախուզական հետազօտութիւններէ վերադարձին յայտարարեց՝ թէ վերջերս կատարած պեղումներու ընթացքին ան հասած է Տրովադայի 7 քաղաքներէն հնագոյնին, հողի մակերեսէն 17 մեթր խորութեան մէջ, ամերիկացի հնախօսը գտած է բազմաթիւ նախնական բնակարաններու հետքերը։ Ըստ յիշեալ գիտնականի կարծիքին, առաջին Տրովադայի պատմութիւնը կ'սկսի պղնձի դարուն եւ խիստ ծաղկած ոստայն մըն էր Քրիստոսէ 3500 տարի առաջ։

Պ. Պլեկէր պեղած է նաեւ բազմաթիւ գերեզմաններ, որոնց մէջէն հանած է կաւէ շինուած զանազան առարկաներ։ Սակայն, յիշեալը չէ գտած Հոմերոսի հերոսներու ոչ մէկ քանդակ։

Անյետացող լիճ մը

Տըպլին 13 օգոստ.— Սլինկօի կոմսութեան մէջ, 18 հէքթար տարածութեամբ Նէսիուլ լիճը առջի օր յանկարծակի անհետացաւ։ Լիճին ճիշդ մէջտեղը գտնուեցաւ խոշոր ծակ մը, ուրկէ անհետացած պէտք է ըլլայ ջուրը։

Ըստ շրջանի բնակչութեան աւանդութեան, յիշեալ լիճը այսպէս յանկարծակի կը ցամքի հարիւր տարին անգամ մը եւ դալձեալ կը լեցուի մի քանի օրէն։

Հրդեհ Ֆրանս. Նաւու մը վրայ

Փարիզ 12 օգոս. Մօկատիշօ (Իտալ. Սօմալի) է առնուած անթելի մը համաձայն, հրդեհ ծագած է 7500 թոննոց ֆրանս. «Ֆօրպէն» նաւուն վրայ։ Յիշեալ նաւը կ'ուղղուէր դէպի Հնդկաչին և հրդեհի պահուն կը գտնուէր Հնդկաց ովկիանոսին մէջ, Կարտաֆուիի հրուանդանին մօտ։ Հոլանտական «Սէմպիլան»և ֆրանս. «Ֆէլիքս Ռուսսէլ» նաւերը օգնութեան կը փութան։ Հրկիզեալ նաւը 58 նաւազներ ունի։

Հավր 13 օգոս. Հրկիզեալ նաւուն տէր՝ Շարժէօր Րէիւնի ընկերութիւնը կը տեղեկացնէ թէ «Ֆօրպէն»ի հրդեհը յաջողած են մարել։

Սթրազպուրկի գործադուլը

Փարիզ 13 օգոստ.— Ըստ Աշխատանքի նախարարին հրատարակած զեկոյցին, Սթրազպուրկի ծգտեալ կացութիւնը նկատելիօրէն բարելաւուած է։ Հանրակառքի եւ ելեքտր. գործարաններու աշխատաւորները վերսկսած ըլլալով իրենց գործերը՝ սպասարկութիւնը կը շարունակուի բնականոն կերպով։ Բացի ասկէ, շինութեանց գործատէրերու դաշնակցութեան նախագահը հեռաձայնեց Աշխատանքի նախարարին թէ որոշած է ուղղակի յարաբերութեան մէջ մտնել գործաւորական սէնտիքաներուն ներկայացուցիչներուն հետ։

Գօտոս եւ Ռոսսի լը Պուրժէ հասան

Բարիզ 12 Օգոստոս.— Նիւ Եորք—Րայաք թռիչքի հերոսները Գօտոս եւ Ռոսսի Լը Պուրժէ հասան չորեքշաբթի օր։ Փառաւոր ընդունելութիւն մը պիտի ըլլայ իրենց Լը Պուրժէի օդանաւային կայանին մէջ, խորհրդարանականներու դիւանագիտական մարմնի. դահլիճի եւ օդանաւային անձնաւորութիւններու ներկայութեան։

«Տօյչէ Ալկէմայնէ Ցայթունկ» մեկնաբանելով Ռոսսի եւ Գօտոսի արշաւը, կը յայտարարէ թէ անոնց նշանաւոր թռիչքը կը գնահատուի նաև Գերմանիոյ կողմէ, առանց վերապահութեան։

Օսթի 13 օգոստ.— Պալպօի տորմիղը Օսթի (Իտալիա) հասաւ։ Բարձրախօսները գոռացին յատկապէս յօրինուած երգեր եւ խանդավառ ժողովուրդը թնդացուց իտալ. երիտասարդութեան «Ճիօվինէցցա» քայլերգը։

ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՌԱՇԻՏ ՊԷՅ ՆԱԽԼԷԻ «ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ ԺԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ»

«Լ'օրիան» կը գրէ.—

Ռաշիտ պէյ Նախլէ կազմակերպիչն է «Լիբանանի Ազգային Համագումար»ին։ Ինչպէս որ ծանօթ է, անոր եւեւ կանգնած է կրօնաւոր մը, որուն օրկանը նաեւ օրկանն է Ռաշիտ պէյ Նախլէի։

Տեղական մամուլը — աննշան բացառութեամբ — առաջին արդիւ դաստիարակեց ֆոլորկուած օրեակի մր՝ կամ համարաապ ժողովի մը հանդամանքը ունեցող յիշեալ «Համագումար»։

Ս. Գէորգ Մայր եկեղեցւոյ եւ Ռաշիտ պէյ Նախլէի օրկանէն Իբրիհաս էլ Լիբանան»ի մէջ կը գտնենք այս եր՝ մեր ամբաստանութեանց հաստատումը։ Անա թէ ի՞նչ կը գրէ իր խմբագրականին մէջ, յիշեալ թերթի խմբագրապետը.

— «Մեզ չի հետաքրքրեր մեր հակառակորդներուն բամբն ու գործը։ Մեր համագումարը, Լիբ. Ազգ. Համագումար մը ըլլալով, բաց է բոլոր անոնց՝ որոնք կազմակերպեցին Սուրիական Միութիւն եւ Արաբական Կայսրութիւն»։

Ինքնին բաւական է այս խոստովանութիւնը, եւ մենք աւելին չենք սպասեր. կ'աւելցնէ «Լօրիան»։

ՍՈՒՊՀԻ ՊԷՅ ՊԵՐԷՔԷԹԻ ԴԻՄՈՒՄՆԵՐԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Ըստ Փարիզէն սացուած վերջին լուրերու, Սուրիոյ խորհրդարանի նախագահ պ. Սուպհի պէյ Պերէքէթ Ֆրանս. իշխանութիւններէն խնդրած է բնդհանուր ներում, ցարդ հայրենիքէն հեռու մնացող Սուրիացի ապստամբներուն ի նպաստ։

Բաց ասկէ ան պնդած է Քէ տ'Օրսէյի մօտ, որպէսզի մասնաւոր նուաճումներ մը տրուի Սուրիոյ։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՆԵՐՈՒ ՈՒՂԵՑՈՅՑԸ

Արեւելքի երկրագործական հաստատութիւնը խիստ օգտակար եւ գնահատելի նախաձեռնութիւնը ունեցած է հրատարակելու արաբերէն ամսագիր մը, որ պիտի ծառայէ երկրագործական գիտելիքները տարածելու։

Քիմիական պարարտացուցիչ նիւթերու, երկրագործական մեքենաներու, վնասակար միջատներու պայքարին եւ բոյսերու սերմնցումներու յառկացուած այս հրատարակութիւնը, պիտի ուսումնասիրէ նաեւ երկրագործական արտադրութեանց արտածման հարցը։

Կասկած չ'կայ թէ՝ այսպիսի հրատարակութիւն մը մեծ օգտակարութիւն պիտի ունենայ մեր երկրագործներուն, որոնք աւելի քան երբեք, պէտք ունին՝ հողի ամենանպաստաւոր կերպով օգտագործման միջոցներուն առաջնորդուելու։

ՀԵՌԱՁԱՅՆԻ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԵՏ

Բանակի հեռաձայնական սպասարկութիւնը անհրաժեշտ կազմածներն ու մեքենաները սացած է, Եւրոպայի հետ հեռաձայնական հաղորդակցութեան մէջ կարենալ մտնելու համար։

Բ. ԳՈՄԻՍԷՐՈՒԹԵԱՆ ՊԻՒՏՃԷՆ

Բարձր Գոմիսէրութեան ընդհանուր քարտուղարութիւնը օրջաբերական մը ղրկելով հանրային ծառերու զանազան սպասարկութիւններուն, զանոնք կը հրաւիրէ 1934ի պիւտճէի ծրագիրը պատրաստելու, կարելի խնայողութիւնները ու կրճատումները նկատի ունենալով։

ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՈՃԻՐԻՆ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մեր վերջին թիւով տեղեկացուցած էինք Անթիլիասցի խանութպան Էլիասի իր խանութին մէջ սպաննուած ըլլալը։ Ահա՛ յիշեալ ոճրին մանրամասնութիւնները.—

Էլիաս Զահլան, 35 տարեկան էր եւ քանի մը տարի առաջ փոքր խանութ մը բացած էր Անթիլիասի հրապարակին վրայ, մարոնի եկեղեցւոյն դիմացը։ Ուրբաթ երեկոյ, կարգ մը յաճախորդներ օղի խմեցին իր խանութին մէջ, ուրկէ հեռացան գիշերը, բաւական ուշ ատեն։ Անոնց մեկնումէն յետոյ, Էլիաս, սովորականին պէս՝ քնացաւ իր խանութին մէջ։

Էլիաս կը ծախէր նաեւ փոքրաքանակ պէնզին։ Առտուան ժամը 5ին, վարիչ մը եկաւ եւ բախեց խանութի դրան։ Ան գիտէր որ խանութպանը կարքնար, առաջին բախումին։ Երբ վարիչը պատասխան չ'սացաւ սովորականակ կոչին, մտահոգուեցաւ եւ խորտակեց դուռը եւ խանութպանը գտաւ արիւնթաթախ վիճակի մէջ։ Ահազանգը հնչեցուց վարիչը. հաւաքուեցան դրացիներ եւ զոհին եղբայրը, որ, զարհուրելի տեսարանին առջեւ ինկաւ ուշակորոյս։ Դատական ոստիկանութեան քարտուղար Պ. Էսուառ Ապի Ժամուէ փութաց ոճրին վայրը եւ հեռաձայնեց Ոստիկանական Տնօրէնութեան։

Դատական ոստիկանութեան պետ պր. Ասաս Պուսթանի եւ դատական քննութեան գլխաւորը՝ Պ. Պաաքլինի Անթիլիաս երթալով ձեռնարկեցին առաջին քննութեանց։ Ցարդ անոնք հաստատեցին թէ երկու չարագործներ, կէս գիշերէ վերջ մտած են Զահլանի խանութը եւ զայն մեռցուցած են գողնալու համար։ Անոնք իրենց չար արարքը գործադրելու համար գործածած են ածելի եւ խանութպանին կեռիքը։ Գզրոցի մէջի դրամի, փոխգիրներուն եւ արժեթուղթերուն գողցուիլը ցոյց կուտայ թէ մարդասպան զոհերը յարաբերութիւն ունէին զոհին հետ։

Քննութիւնները կը շարունակուին, այս զարհուրելի ոճրին հեղինակները գտնելու եւ խստիւ պատժելու համար։

ՈՃԻՐ ՄԸ ԼԻԲԱՆԻԻ ԱՓԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

Հիւսէյն Ֆայէս եւ իր որդին Մահմուտ Ալման, դաշոյնի հարուածներով սպաննեցին Հասան Մուսա Եսաքը, եւ կասկած չարթնցնելու համար, իրենց զոհին դիակը փոխադրեցին ոճրի վայրէն 500 մեթր հեռու։ Ոճրագործները, ինչպէս նաեւ իրենց մեղսակիցները ձերբակալուելով դատարան յանձնուեցան։

ԱՆՀԱՒԱՏԱՐԻՄ ԿԻՆԸ ՊԱՏԺԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Մինէք էլ Հօսնի բնակիչներէն 32 տարեկան Մուսա Շաօպօ Սաումա իր կնոջ՝ Հաննէ Վէհպէի կենցաղի մասին կասկածներ ունենալով, առջի օր ծանրապէս վիրաւորեց զայն ու անհետացաւ։

Հիւանդանոց փոխադրուած վիրաւորեալին վիճակը մտահոգիչ է։

ԽԱԲԵԲԱՅ ԿՆՈՋ ՄԸ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒՄԸ

Տրջուն ոստիկանախումբի պաշտօնեաները առջի օր ձերբակալեցին Խաթին Տանա անուն կին մը, որ 6 ամիս բանտարկութեան դատապարտուած էր, կեղծ թուղթեր պատրաստած եւ գործածած ըլլալուն։

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՑԱՆԿԵՐԸ

Պէյրութի օրջանային կառավարիչը կը զեկուցանէ թէ՝ 1932ի մարդահամարին համաձայն պատրաստուած Պէյրութի ընտրական ցանկերու օրինակները ցուցադրուած են Քաղաքապետութեան սէնէի ընտրական արձանագրութեանց յանձնախումբի սենեակին մէջ, ուր շահագրգռուողները կրնան դիմել, անոնց պարունակութեան ծանօթանալու համար։

97 | L թիւ որոշմնագրի 3րդ. յօդուածի տրամադրութեան համեմատ, արձանագրութեան՝ կամ անձանագրութեան ջնջման խնդրանքները պիտի ընդունուին 16 Օգոստոսէն մինչեւ 1 Սեպտեմբեր 1932։

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՆՈՐ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ըստ վիճակագրութեան մը, 2000 նոր շէնքեր կառուցուած կամ կառուցուելու վրայ են Պէյրութի մէջ։ Համեմատելով նախանիւթերու եւ նիւթերու գիները՝ նախորդ տարիներուն հետ, կը գտնենք թէ գիները մեծ անկում կրած են եւ, հետեւաբար, ախտապարտներն ալ անհամեմատօրէն չափազանց զեղչուած։ Հակառակ այս՝ իրողութեան, պահանջուած վարձքերը կը մնան միշտ բարձր, գրեթէ անմատչելի՝ ախտատեսակ համեստ քաղաքացիներուն համար։ Պահանջկոտ կալուածատէրերը, որոնցմէ շատերուն համար կրնանք գործածել «անխիղճ», «արիւնախում» մակդիրը։

Ինչ ալ ըլլայ, այս 2000 նոր շինութիւնները, որոնք, ինչպէս բնական, մասնիկը չեն բոլորին, չեն կրնար յաւիտեան պարապ մնալ. բոլոր կալուածատէրերը մօտ ատենէն պիտի եւ պէտք է որ իջեցնեն ընթացուցիչօրէն բարձր վարձագիները։ Արդէն տրամաբանութիւնն ու արդարութիւնն ալ այդպէս կը պահանջեն։

ՄԵԾ ՀՐԴԵՀ ՊԱԱԼՊԷՔԻ ՄԷՋ 22000 ՖՐԱՆՔԻ ԿՈՐՈՒՍՏ

Առջի օր սոսկալի հրդեհ մը ծագեցաւ Պաալպէք՝ Հաշտարար դատարանի քարտուղար Քամէլ Մոհամէտ Ալի Րիֆաթի բնակարանին մէջ։ Մասնաւորներու օժանդակութեամբ ոստիկանները մեծ ջանք թափեցին սահմանափակելու համար կրակը, որ կ'սպառնար անսահման վնասներ հասցնել։ Այրեցաւ բնակարանի մեծագոյն մասը եւ մէջի կահկարասիները։ Վնասը կը հաշուի մօտաւորապէս 200 Օսմանեան ոսկի։ Հրդեհը սկսած է տան փայտանոցէն, ուր կրակ փոխանցած են բաղնիքէն եկած կայծերը։

Քննութիւն մը բացուած է պատասխանատուն երեւան հանելու համար։

ՊԱԼՔԱՆ ԼՐԱԳՐՈՂՆԵՐ

Ամսոյս 16ին, ծովու ճամբով քաղաքս պիտի գան Պալքանեան լրագրողներ, որոնք պիտի այցելեն Դամասկոս եւ պիտի անցնին Պաղեստին, անկէ ալ Եգիպտոս։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՃԱՊՈՆ ԱՐԱԲԱԿԱՆ ՁԻ ԿԸ ԳՆԵՆ

Մօտ, ամիս մը առաջ Ամերիկ. Ցանձնախումբի մը կատարած գնումներէն յետոյ, այս անգամ Անգլիացիներ եւ Ճապոնացիներ Սուրիա եկած են՝ Արաբական ձիեր գնելով իրենց երկիրը փոխադրելու։ Անոնք այսպէսով կ'ուզեն ազնուացնել իրենց երկրի ձիերը։

Արաբ. ազնիւ ցեղակ ձիերու արտասահմանի մէջ տեւական պահանջքը նկատելի չափով ազդած է մեր հրապարակի գիներուն վրայ։

ՕՁԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԿԱՄ ՀՐԱՇԱԳՈՐԾ ՇԷՅԽԸ

Տեղական Արաբ մամուլի մէկ մասը իր կարգին կլլած է «կլլուած օձ»ի պատմութիւն մը, որ Եմենի «Ալ Իման» (Հաւատք) թերթէն քաղելով կը հրամցնէ իր ընթերցողներուն։ Ահա թէ ի՞նչ կը հաւաստէ «Հաւատք»ը.—

«Շէրիֆէ Ֆարմա անուն 18 տարեկան աղջիկ մը Սանաա կ'երթայ, դարմանել տալու համար ջրգողութեան (hydropisie) երեւոյթն ունեցող փորի ուռեցքը։

Ան կը յայտարարէ թէ Զիլհէճէ ամսուն երբ բացօդեայ տեղ մը կը քնանար, լորտու մը մտած է իր բերանէն ներս, եւ անկէ իվեր, որքան ալ ուտէ ու խմէ, միշտ ծարաւ է եւ անօթի։

«Աղջիկը նախ դարմանուեցաւ Սանաայի բժիշկներուն կողմէ, որոնց տուած յծողակները թէպէտ օգտակար եղան, սակայն անոյն օձը մնաց... իր փորոտիքին մէջ։ Ի վերջոյ, դիմում կատարեցին նշանաւոր դեւահան Շէյխ Ալի Հանաօ էլ — Հէյլուին։ Շէյխը հիւանդին գլուխը կարդաց մի քանի ծիսական Նուսխաներ եւ, ո՜վ հրաշք, օձը դուրս ելաւ իր փորոտիքէն։ Քառորդ ժամ յետոյ օձը մեռած էր, եւ հիւանդ աղջիկը բուժուած»։

ԱԼԷՔՍԱՆՏՐԷԹԻ ՆԱՒԱՅԻՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ 1933 ՅՈՒԼԻՍԻ ԸՆԹԱՑՔԻՆ

Ալէքսանտրէթի Նաւահանգիստի վարչութիւնը, վերջին Յուլիսի ընթացքին, արձանագրած է մուտքը 23 նաւերու, 37.089 տարողութեամբ։

Երկիր	Հաս	Տարողութիւն
Ֆրանսական	2	5.935
Անգլիական	8	12.881
Իտալական	7	1.692
Գերմանական	2	3.940
Յունական	1	1.903
Եուկօսլա.	1	1.805
Թրքական	1	750
Սուրիական	1	183
Գումար	23	37.089

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԲԱԶՄԱՎԷՊ, Յուլիս-Օգոստոս թիւերը, հետաքրքիր բովանդակութեամբ։ Հասցէ, Վենետիկ, Ս. Ղազար։ Տարեկան բաժնեգին 3.50 տոլար։

ՀԱՅ ԴՊՐՈՑ, Հրատարակութիւն Հայ Ուսուցչական Միութեան։ Հասցէ «Haï Tebrotz» Immeuble Arménien No. 36 Abou Dardar Աղեքսանդրիա, Եգիպտոս։

ՍԱԿԱՐԱՆ ՊԷՅՐՈՒԹԻ 14 ՕԳՈՍՏՈՍ 1933

		Ս. Դ.
Եգիպտ.	թղթադրմ.	431
Անգլիկն.	»	420
Տոլար	»	93
Թրքական	»	59
Պանք Օթթոման		140
Իտալական Լիր 100		675
Յունական Տրախմի 100		70
Անգլկ. ոսկի		620
Ֆրանս. »		494
Օսման. »		551.50
Արծաթ մէճիտ		21
Գրէտի Ֆոնս. Ա. ֆ.	606	
» » Բ. »	327	
» » Գ. »	314	

Սեֆերեան եղբարք Րիւ Ֆօշ Թէլէֆօն՝ 6-19

— 76 —

Թացած քոյրեր։ Մեր ամէնի յոյսը քեզ վրայ դրած է, Մուրադ, աշխատի՛ր, որ մեզ խեղճութեան մէջ չթողնես....։

Յետոյ յանձնեց ինձ իմ Մենտորին, ասելով.

— Որդուս քեզ եմ յանձնում, քաւոր Պետրոս, նա հայր չունի, դու նրա վրայ միշտ հայրական խնամք ես ունեցել։ Քո բարի խրատներով ուղղիր նրան, որ լաւ մարդ դառնայ որ լաւ անուան տէր լինի....։

Քաւոր Պետրոսը խոստացաւ որ, իր աչքի լոյսի պէս կը պահէ, կը պահպանէ ինձ, և այնպիսի մարդ կը դարձնէ ինձ, որ ամէն մի տեսնող երանի կը տայ իմ հօրն ու մօրը, որ ինձ նման խելացի ու շնորհալի զաւակ ունեն։

Բաժանման րոպէն հասաւ։ Ես մօտեցայ եւ համբուրեցի Սառայի հօր աջը։ Նա եւս իւր կողմից շատ խրատներ տուեց ինձ և շատ բաներ ասաց։ Ես բոլորը մոռացայ, միայն մի խօսք յիշում եմ մինչեւ այսօր, երբ նա իր դոտեր ջեռքը տալով իմ ձեռքի մէջ, ասաց.

— Զմոռնաս դրան, Մուրադ, դրա սէրը պէտք է առաջնորդէ քեզ յառաջդիմութեան ճանապարհին վրայ, դրա սէրը պէտք է ույժ և զօրութիւն տայ քեզ արիութեամբ անցնելու այն բոլոր խոչնդոտները որ պիտի հանդիպեն քեզ քո պանդխտութեան մէջ։

Մայրս կրկին ու կրկին անգամ համբուրեց ինձ։ Քոյրերս սկսեցին լաց լինել, երբ տեսան իրանց մայրը լաց էր լինում։ Ես նոյնպէս չկարողացայ պահել իմ արտասուքը։ Համբուրեցի քոյրիս, համբուրեցի Սառային .... Մենք բաժանուեցանք։ Նրանք երկար կանգնած նայում էին մեր ետեւից, բայց գիշերային խաւարը թոյլ չէր տալիս միմիանց տեսնել...

— 73 —

— Ես քեզ կ'սպասեմ, ես քեզ չեմ մոռանայ... Ես քեզ միշտ կ'սպասեմ... եթէ մինչեւ տասն տարի, քսան տարի էլ յետ չգալու կը լինես, ես դարձեալ կ'սպասեմ քեզ։— Իսկ դո՞ւ։

Ես երդուեցայ, ասելով.

— Եթէ ես քեզ մոռանալու լինեմ, Սառա, թող Աստուած էլ ինձ մոռանայ։ Ես միշտ քոնն եմ եղել և քեզ համար կը մնամ մինչեւ այն օրը, երբ Աստուած մեզ կրկին կ'արժանացնէ միմիանց տեսնելու։

Նա մօտեցրեց ինձ իր երեսը և մեր շրթունքը երկար ատեն չէին բաժանվում միմիանցից։ Յետոյ դրեց իմ գլխին իւր մատներով նաշխած մի արախչին, տուեց մետաքսով բանուած մի քսակ, որ նոյնպէս իւր ձեռագործն էր, և որը սովորաբար տալիս են հարսնցու աղջիկները իրենց ապագայ ամուսիններին, երբ նրանք օտար աշխարհ են գնում իրանց բախտը փորձելու համար, որպէսզի նրանց աշխատանքն ու վաստակը արգիւնաւոր լինի։

— Ես ուրիշ բան չ'ունեմ, Մուրադ, ասացնա խիստ զգալի կերպով,— դրանք քեզ մօտ յիշատակ եմ թողնում։

— Ապա ես ի՞նչ տամ քեզ, յիշատակի համար։

— Քո սիրտը, այդ բաւական է ինձ։

— Նա բոլորովին քեզ է պատկանում։

Աքաղաղները սկսեցին կանչել։ Գիշերը կէսից անցել էր արդէն։ Բայց Սառայենց տանը դեռ ոչ ոք չէր քնել։ Մայրս և քոյրերս այնտեղ էին և Սառայի հօր հետ պատրաստում էին իմ ճանապարհի իրեղէնները։ Նրանք գիտէին, որ Սառան ինձ մօտ է, բայց, հակառակ տեղային սովորութեան, ծնողական բարի ներողամտութեամբ թոյլ էին տալիս մեզ, որ գոնէ մեր բաժան-

«ԽԱԶԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ» 19

ԱՐԱԲԵՐԷՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՈՃԵՐ

ԴԻՒՐԻՆ ԱՐՏԱՅԱՅՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Տիկինը նե՞րսն է —	Սիթ պիլ պէյթ
Վայրկեան մը վերջ դուրս կուգայ —	Պաաթ տաքիքա պինի
Քանի՞ հատ վարձու սենեակ ունիք —	Քէ՞մ օտա անտում լէլ իճար
Առաջին յարկի վրայ չեմ ուզեր —	Մա պիտտի պէյթ պիր բապը էվէլ
Պայման է լուսաւոր ըլլալը —	Լազըմ իքուն մէնվի
Ամեն բան նոր է եւ մաքուր —	Քիւլ շի նէտիֆ ու նըթիֆ
Արեւը ե՞րբ կիյնայ այս սենեակին մէջ —	Է՞մթէ պիրքուպ էշ շէմս ըլ հէլ օտա
Ամբողջ օրը արեւ կայ —	Շէմս ֆինէ թուլ էն նէհար
Աղմուկ կա՞յ տանը մէ՞ջ —	Ֆիտի՞ր խըրպաշա պի հէլ պէյթ
Ուրիշ վարձակալ ունի՞ք —	Անտօ՞մ միւսթէէճիր թէնի
Մենք պզտիկներ չունինք —	Մա անտնէ վլատ
Այս տաք խաղաղ տուն մըն է —	Հէտէ պէյթ տաֆին
Այս փողոցը տաք բանուկ չէ —	Հէլ զօզագ դայր մարրուք
Ուրիշ վարձու սենեակ ունի՞ս —	Ֆի՞ անտէք օտա դայրէ լիլ իճար
Պզտիկ հատ մը ունինք առաջին յարկին վրայ —	Ֆի օտա զղիրէ պիթթապագ ըլ էվէլ
Ամսական որքա՞ն կուզէք —	Ատտէ՞շ պէտտօմ պիշ շահր
Շատ սուղ է, չեմ ուզեր —	Քթիր ղալի, մա պիտտի

ՏՕՔԹ. ԳԷՈՐԳ ԿԷՐԿԷՐԵԱՆ

Վկայեալ Lauréat նախկին Interne եւ այժմ մնայուն *ՄԱՍՆԱԳԷՏ* բժիշկ Ֆրանսական հիւանդանոցի *ԱՉՔԻ, ՔԹԻ, ԿՈԿՈՐԴԻ, ԱԿԱՆՋԻ և ԳԼԽՈՒ* հիւանդութիւններու բաժնին:

Հիւանդ կ'ընդունի կէսօրէ վերջ ժամը 3—6 իր զինիքին մէջ rue de Damas, No. 15

Հիւանդները ուղղակի հիւանդանոց կ'ընդունուին իր կողմէ տրուած մուտքի րաբորով:

Աղքատ հիւանդներու ձրի դարմանում, ամէն օր կէսօրէ առաջ ժամը 10—12, հիւանդանոցի դարմանատան մէջ։

ՅՈՎՀ. ՄԱՃԱՌԵԱՆ

Սուրիոյ ծանօթ դերձակ - կերպասավաճառը հաստատած է մասնաճիւղ մը Պէյրութ, Սուգ - էլ - Նուրիէ:

Մեր վաճառատան մէջ կը գտնէք անգլ. եւ Ֆրանս. կերպասներու նոր մթերք եղանակի համապատասխան նորոյթներով. մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ վաճառում անմրցելի գիներով։

Զինուորական այլ եւ այլ պիտոյքներ

Խղճամիտ աշխատանք

Ճշտապահութիւն

Գոհացում ամենէն դժուարահաճներու

Փորձեցէք համոզուելու համար:

ՏՕՔԹ. ՄԻՍԱՔ Ս. ՏԱՔԷՍԵԱՆ

Նախկին interne քաղաքապետական հիւանդանոցին, այժմ Շէֆ տը քլինիք St. Elie հիւանդանոցին, հաստատած է իր դարմանատունը (Բոյիքլինիք) Հանըն քաղի իր սեփական նորակերտ շէնքին մէջ։

Հիւանդ կ'ընդունի ամեն օր կ. ա. 10-12. կ. վ. 2-6. St. Elie հիւանդանոցի վիրաբուժութեան, ժանեկաբարձութեան, գլուխի, մորթի, վեներական, ներքին եւ պզտիկներու հիւանդութեանց մասնագէտ բժիշկները ամեն օր կ'այցելեն դարմանատունը կ. ա. 10-12։

Խղճամիտ, արագ եւ մասնագիտական դարմանում. աղքատ հիւանդներուն ձրի դարմանում Երկուշաբթի եւ հինգշաբթի օրերը կ. վ. ժամը 2-6։

ԸՆՏԱՆԻՔԻ ԱՍՏՂԸ
(L'ETOILE du FOYER)

Անուանական և երկրագործական ժողովրդային վարկի հաստատութիւն Անանուն ընկերութիւն.— դրամագլուխ՝ 3,000,000 ֆրնք. որ կրնայ 33.000,000 ֆրնք.ի բարձրացուիլ վարչական խորհուրդի պարզ որոշումովը։

Կեդրոնատեղի.— 137 Boulevard Sebastopol - Paris

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ Արեւելեան պետութեանց

Սավօյ Օթէլի շէնք, Պուրճ, Պէյրութ

ՕԳՆԷ ԴՈՒՆ ՔԵԶԻ
եւ
ԱՍՏՂԸ ՔԵԶԻ ՊԻՏԻ ՕԳՆԷ

ԵԼԵՒՄՏԱԿԱՆ ՃԻՒՂ

ԱԻԱՆԴԻ ՊԱՅՄԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՕԺԻՏ

Երաշխաւորեալ տոկոս 5½ %, Ասկէ զատ մասնակցութիւն ընկերութեան շահերուն։

ԿԱԼՈՒԱԾԱԿԱՆ ՃԻՒՂ

ՎԱՐԿԵՐՈՒ ԲԱՑՈՒՄ

Կալուածի վրայ փոխատուութիւնք վճարելի 10—15—20 տարիէն, որոշուած պայմանաժամէն առաջ ուզողը կրնայ վճարել:

ԸՆՏԱՆԻՔԻՆ ԱՍՏՂԸ ընկերութիւնը ներկայիս 75,000է աւելի անդամ ունի. մինչև 1 Ապրիլ 1931 Ընտանիքին Աստղը 135 միլիոն փոխ տուած է, գրաւով 500 միլիոնէ աւելի արժէք ունեցող անշարժ կալուածներու վրայ։

Ամեն թղթակցութիւն ուղղել՝ B, P. 821, Beyrouth

UNITED STATES LINES
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱԿԱՆ ԳԻԾ

Աշխարհի ամենէն ապահով, շքեղ եւ արագ նաւերը

(Շաբաթական կանոնաւոր երթեւեկ Հավրէն Շէրպուրկ և Նիւ Եորք)

Նաւերու անունները		Մեկնումի թուականները		
Մանհ Թթան	»	6	*Յուլիս*	*Հավրէն*
Բրէզիտէնթ Րուզվէլթ	»	13	»	*Շէրպուրկէն*
Ուաշինկթըն	»	20	»	*Հավրէն*
Բրէզիտէնթ Հարտինկ	»	27	»	»
Մանհաթթան	»	3	*Օգոստոս*	»
Բրէզիտէնթ Հարտինկ	»	10	»	*Շէրպուրկէն*
Ուաշինկթըն	»	14	»	*Հավրէն*
Բրէզիտէնթ Հարտինկ	»	27	»	»

Մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել
Ընդհ. գործակալութեան

ՀԻԹԹԻ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ

Հեռաձայն 8—00, Մաարաք փողոց Պէյրութ, B. P. 511

Հեռագր. հասցէ.— «HITTIFRER»

ՏՕՔԹ. Տ. Գ. ԼՈՒՍԱՐԱՐԵԱՆ
ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐԷՆ

ԹԻՒ 27 ՔԱԲՈՒՍԻՆՆԵՐՈՒ ՓՈՂՈՑ ՊԱՊ ԻՏՐԻՍ

(Քաբուսիններու եկեղեցիի ճիշդ դիմաց)

Երկար տարիներու ընթացքին Փարիզի մէջ իր ուսումը կատարելագործելէ եւ հիւանդանոցներու մէջ մեծ հմտութեան եւ երկար փորձառութիւններ ստանալէ վերջ վերադարձած է Պէյրութ եւ հաստատած իր սեփական դարմանատունը Քաբուսիններու եկեղեցւոյ ճիշդ դիմաց թիւ 27 Պապ Իտրիս։

Գիտական ամենավերջին մեքենաներով եւ ելեկտրաբուժութեամբ (Diatermo-the-rapie) ներքին եւ ի մասնաւորի կանանց վեներական, Ֆրանկախտ, նոր եւ հին ջերմամիզութիւն, փրօսթաթի, սերմնամանի, միզամանի եւ անկարողութեան հիւանդութիւններն ու տկարութիւնները. նմանապէս կը դարմանէ արեան եւ ընդհ. տկարութիւններ, ռոմաթիզմ (Rhumatisme) մորթային հիւանդութիւններ, ման բիւշակագոյն ճառագայթներով (Rayon ultra-violet)։ Մասնաւոր ելեկտրականութեամբ (Electro-coagulation) կատարեալ դարմանում կոկորդի amygdaleի եւ Hemoroideի:

Ընդ. ժամեր 8—12 եւ 2—8։ Կիրակի եւ տօնական օրեր մինչեւ կէսօր։

Բացուած է Բաժանորդագրութիւնը

«ՎԷՄ»

ԵՐԿԱՄՍԵԱՅ ՀԱՆԴԷՍ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

ՎԷՄԸ պիտի բովանդակէ ուսումնասիրութիւններ մշակոյթի եւ պատմութեան մասին, քննադատութիւններ, կենսագրականներ, յուշեր, վաւերագրեր, տեսութիւն ու գրախօսական, նկարներ։ Պիտի հետեւի հայ եւ օտար կեանքի նորութիւններուն, հայ գրականութեան, արուեստներու, պատմութեան եւ մշակոյթի այլ ճիւղերու մասին, նաեւ պիտի տայ Հայոց պատմութեան ազատագրական պայքարի շրջանին։

ՎԷՄԸ պիտի ձգտի հայ մշակոյթի դրօշակին շուրջ համախմբել հայ մտաւորականութեան եւ ընթերցող հասարակութեան լայն խաւերը՝ առանց խտրութեան։

ՎԷՄի առաջին թիւը լոյս կը տեսնէ յառաջիկայ Սեպտեմբերին։

Բաժնեգին՝ Սուրիա տարեկան 40 Ֆրանք։

Բաժանորդագրութեան համար այժմէն դիմել Hrant H. Abadjian Boite Postale 870, Beyrouth (Liban)

Մամուլի տակ է եւ շուտով լոյս կը տեսնէ

«Հայ Թատրական ընդհարումներ»

ՀԱՏՈՐ ԱՌԱՋԻՆ

Բացուի առաջին ընդհարումներ ընտիր թուղթի վրայ եւ նկարներով։ Գինն է՝ 15 Ֆրանք։ Մինչեւ գրքի լոյս տեսնելը կանխիկ վճարողներուն եւ գրադարան—ընթերցարաններուն 10 Ֆրանք։

Դիմել՝ Hrant H. Abadjian Boite Postale 870, Beyrouth (Liban)

Ա Պ Է Լ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉ

ԳՆԱՀԱՏՈՒԱԾ ՓԱՐԻԶԻ ԵՒ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱՆՈՑՆԵՐԷՆ

Արուեստագիտական ճաշակով օժտուած հարազատ լուսանկար մը կրնաք ունենալ միայն դիմելով ԱՊԷԼ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱՏՈՒՆԸ, ուր ամենադժուարահաճ յաճախորդներն անգամ կ'ստանան կատարեալ գոհացում։

ԲԱՑԱՌԻԿ ԶԵՂՋԵԱԼ ԳԻՆԵՐ ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ԵՂԱՆԱԿԻ ԱՌԹԻՒ

Գիտական լոյսի խաղերով բօսթ քարթ (6 հատ 150 Ս. Դ. (12 » 200 Ս. Դ.

Խմբանկար հարսանեկան կամ առանձին բօոթրէ, (6 հատ 400 Ս. Դ. (12 » 600 Ս. Դ.

Ցարգելի յաճախորդները փոխարժէքը կը վճարեն այն ատեն միայն երբ կատարելապէս գոհ են իրենց լուսանկարներէն։

ՖՕԹՕ ԱՊԷԼ 9 Ավընիւ Ֆրանսէզ

ՃԱՇԱՐԱՆ "ԼԻԼԱ"

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ—ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆԸ

Պուրճ— Հին Սէրայի ետեւի անկիւնը

ԻՐ ՏԵՍԱԿԻՆ ՄԷՋ ՄԻԱԿՆ Է

Հայկական ժամադրավայր՝ մտերմիկ շրջանակով

Օ Դ Ա Ս Ո Ւ Ն Թ Է Ր Ր Ա Ս

Մասնասենեակ՝ ընտանիքներու համար

ՄԱՔՐՈՒԹԻՒՆ,
ԱՐԱԳ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐ.

Դիմէ՝ ՎԱՀԱՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆ ԵՒ ԵՐՈՒԱՆԴ ՃԻՆՏԷՐԼՃԵԱՆԻ

Ց. Կրպինեան եւ Որդի

ՊԻՂԻՆՁԷ ՆՈՐ ՀՐՇԷՋՆԵՐ ԼԻՊՆԱՆ ՄԱՐԳԱՅՈՎ

Երաշխաւորուած 20 տարուան համար

ՐԻՒ ԳԱԲՐԻՍԻԷՆ ԹԻՒ 43

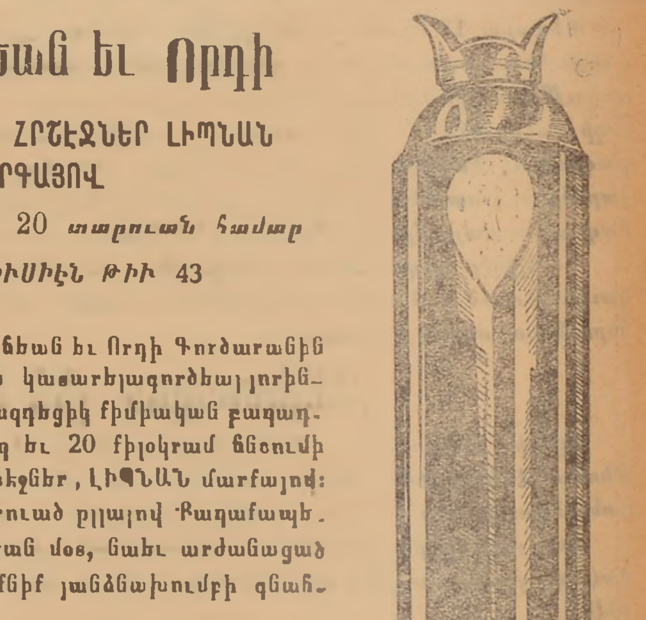

Ցովհաննէս Կրպինեան եւ Որդի Գործարանին մէջ կը շինուին՝ տաք կատարելագործեալ յօրինուածքով եւ ամենաազդեցիկ քիմիական բաղադրութիւններով գործող եւ 20 քիլոկրամ ճնշում դիմացող պղինձէ հրշէջներ, ԼԻՊՆԱՆ մարքայով։

Անոնք արձանագրուած ըլլալով Բաղաքապետութեան Տնտեսութեան մօտ, նաեւ արժանացած են Ֆրանսական բանակի յանձնախումբի գնահատման։

Գիները չափազանց դիւրամատչելի
եւ
Արդիւնքը երկվայրկեանական է։

Մահճակա՞լի կամ Աթո՞ռի պէտք ունիս, գնէ՛

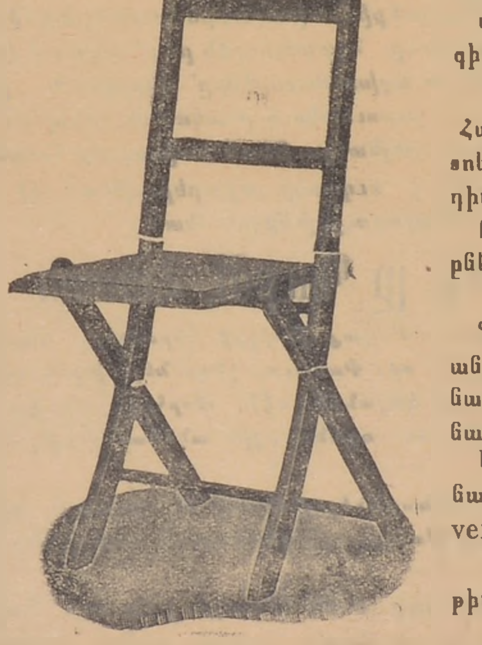

Ekvall վաճառանիշով մահճակալ մը, որ ծանօթ է այժմ ամենուն գին՝ 8—8.50 եւ 16.50 ս. ոսկի վճարումի դիւրութիւններ.—

Հասած են մեր ծալլուող *աթոռները* տօկուն, նեքկայանալի, թեթեւ եւ դիւրամատչելի ամեն քսակի.—

Բնական գոյնով՝ հատը 130 ս. դ.

բեկուածի գոյն՝ հատը 135 ս. դ.

—o—

Գիւղ երթալէ առաջ այցելէ՛ մեզ անգամ մը եւ գնէ աթոռ մը որ կրնայ ծառայել քեզ տարիներ տարուէ վեր, ըլլայ գիւղը թէ տանդ մէջ։

Մեր մահճակալները կը ծախուին նաեւ Mr. Emin Adadaի քով, Avenue Foch։

Բայց ո՛չ նոյն վճարումի դիւրութիւններով։

Սուրիոյ եւ Լիբանանի միակ ներկ. Գործակալ *ԵՐՈՒԱՆԴ ՔԷՇԻՇԵԱՆԻ*

Պապ—Իտրիս 128 Rue des Postes, «l'Orient»ի կից B. P. 810 Beyrouth

---

— 74 —

ման վերջին րոպէներում խօսէինք, երկա՛ր խօսէինք միմիանց հետ։

Երբ աքաղաղները, երկրորդ անգամ սկսեցին կանչել, այդ միջոցին ներս մտաւ Սառայի հայրը։

— Զաւակս ասաց նա դառնալով դէպի ինձ,— ճանապարհ ընկնելու ժամանակ է։

Սառան այլեւս չկարողացաւ դիմանալ, թաշկինակով աչքերը բռնեց և դուրս եկաւ սենեակից։ Հօր ներկայութեամբ պարկեշտութեան կանոնները չէին ներում նրան ոչ ուրախանալ և ոչ լաց լինել սիրած տղամարդի համար։

Ես ապշած մնացի, չգիտէի ինչ անել։

— Ճանապարհ ընկնելու ժամանակ է, կրկնեց Սառայի հայրը։

— Այսպէս վա՞ղ, հարցրի ես մեքենաբար։

— Դեռ եւս ուշ է, պատասխանեց նա։— Դու այնպիսի ժամանակ պէտք է ճանապարհ ընկնես, որ բոլոր գիւղացիները քնած լինեն, որ ոչ ոք քեզ չտեսնէ։

Ես շուտով հագուեցայ և դուրս եկայ այն սենեակը, ուր մայրս և քոյրերս սպասում էին ինձ։ Այնտեղ եկաւ և Սառայի հայրը։

— Ա՛խ, երանի թէ գիտենայի, այսօր ինչպիսի՛ օր է, հարցրեց մայրս։

— Բարի է, պատասխանեց Սառայի հայրը։— Տէրտէրից հարցրի, Էֆէմերդիին մտիկ տուեց, ասաց բարի է, ճանապարհ գնալու համար, նոր հագուստ ձեւել տալու համար, երակներից արիւն բաց թողնելու համար եւայլն։

Տէր հօր գուշակութիւնը բաւական մխիթարեց մօրս։ Նա մի ամբողջ շաբաթ զբաղուած էր իմ ճանապարհի պատրաստութիւններով, և սպասում էր մի բարի րոպէի, որ ես ոտքս դուրս դնէի հայրենական տնից։

— 75 —

Ոստիկանութեան ֆէրաշները, սարվազները մեր տանը ոչինչ չէին թողել, բոլորը կողոպտել, բոլորը տարել էին։ Մնացել էր մի կով միայն, որի վրայ մեր ընտանիքը դրել էր իւր ապրուստի յոյսը, Այդ կովը եւս մայրս վաճառել էր տուել և ինձ համար գնել էր մի աւանակ, որպէսզի ես ոտքով չճամբորդեմ, որպէսզի ես ճանապարհին չյոգնեմ։ Թանկագին մայր, տակաւին ո՛րքան սէր, որքան գութ էր մնացել նրա սրտում դէպի անառակ, դէպի մոլորուած որդին...

Կարգադրուած էր, որ ես առանձին պէտք է գիւղից դուրս գայի, և մի նշանակեալ տեղում միանայի քաւոր Պետրոսի հետ։ Այդ այն մտքով էր, որ քաւոր Պետրոսին ճանապարհ դնողները, կամ նրա բարեկամները ինձ չտեսնէին։

Իմ փոքրիկ խուրջինը դրեցին աւանակի վրայ եւ մենք դուրս եկանք բակի դռնից։ Գիշերային խաւարը սարսափելի էր։ Ամպամած երկնքի վրայ ոչ մի աստղ չէր երեւում։ Հանդարտ, առանց շշուկ բարձրացնելու մենք անցնում էինք դատարկ փողոցների միջով, աշխատելով չզարթեցնել դրացիներին։ Մայրս, քոյրերս, Սառան և նրա հայրը երկար չբաժանուեցան ինձանից։ Նրանք եկան ինձ հետ, մինչեւ գիւղից դուրս եկանք և գնացինք բաւական հեռու։ Վերջապէս հասանք նշանակեալ տեղը, ուր քաւոր Պետրոսը միայնակ կանգնած սպասում էր մեզ։

Երբեք չեմ մոռանայ այն խօսքերը, որ բաժանման րոպէում մայրս արտասուքի հետ դուրս էր հեղում։

*— Հայրդ գնաց օտար աշխարհ և կորա՛ւ, Մուրադ, ասում էր նա ինձ գրկում սեղմած ունենալով,— այժմ դու ես մնացել քո հօր օջախի միակ յոյսը... մի մոռացիր թէ որքա՛ն դժուարութիւններ կրեցինք մենք, մի՛ մոռացիր, որ դու անբախտ մայր մը ունես և որբ